مەككىدە نازىل بولغان | سۈرە سەجدە | 30 ئايەت

بۇ سۈرىنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئىمام بۇخارى ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جۈمە كۈنلىرى بامدات نامىزىدا سەجدە ۋە ئىنسان سۈرىسىنى ئوقۇيتتى. بۇ ھەدىسنى ئىمام مۇسلىممۇ رىۋايەت قىلغان.

ئىمام ئەھمەد جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۈرە سەجدە بىلەن سۈرە مۈلكنى ئوقۇمىغىچە ئۇخلىمايتتى.

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

الٓمٓ ﴿١﴾ تَنزِيلُ ٱلْكِتَٰبِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِن رَّبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ أَمْ يَقُولُونَ ٱفْتَرَىٰهُ ۚ بَلْ هُوَ
ٱلْحَقُّ مِن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّآ أَتَىٰهُم مِّن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣﴾

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان اﷲ نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن.

ئەلىف، لام، مىم[1]***. (بۇ) كىتاب (يەنى قۇرئان)نىڭ ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن نازىل قىلىنغانلىقىدا ھېچ شەك يوقتۇر***[2]***. مۇشرىكلار: «مۇھەممەت ئۇنى ئۆزى توقۇدى» دەيدۇ. ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، بەلكى ئۇ سەندىن ئىلگىرى ھېچقانداق بىر پەيغەمبەر كەلمىگەن بىر قەۋمنى ھىدايەت تاپسۇن دەپ، ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇشۇڭ ئۈچۈن، پەرۋەردىگارىڭ تەرىپىدىن كەلگەن ھەقىقەتتۇر***[3].

قۇرئاننىڭ شەكسىز اﷲ نىڭ كىتابى ئىكەنلىكى توغرىسىدا

ئۈزۈپ ئوقۇلىدىغان ئېلىپبە ھەرپلىرى ھەققىدە سۈرە بەقەرەنىڭ بېشىدا سۆزلەپ ئۆتكەن ئىدۇق. شۇڭا بۇ يەردە قايتا تەكرارلىمايمىز.

﴿(بۇ) كىتاب (يەنى قۇرئان) نىڭ ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن نازىل قىلىنغانلىقىدا شەك يوقتۇر﴾ يەنى بۇ كىتابنىڭ اﷲ تائالا تەرىپىدىن نازىل قىلىنىدىغانلىقىدا ھېچ شەك ـ شۈبھە يوقتۇر. ئاندىن اﷲ مۇشرىكلاردىن خەۋەر قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: **﴿مۇشرىكلار: «مۇھەممەد ئۇنى ئۆزى توقۇدى» دەيدۇ﴾** يەنى مۇھەممەد ئۇنى ئۆزى ئويدۇرۇپ توقۇپ چىقتى، دەيدۇ.

﴿ھەرگىز ئۇنداق ئەمەس، بەلكى ئۇ سەندىن ئىلگىرى ھېچقانداق بىر پەيغەمبەر كەلمىگەن بىر قەۋمنى ھىدايەت تاپسۇن دەپ﴾ يەنى ئۇلارنى ھەقىقەتكە ئەگەشسۇن دەپ **﴿ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇشۇڭ ئۈچۈن، پەرۋەردىگارىڭ تەرىپىدىن كەلگەن ھەقىقەتتۇر﴾**

* * * * * * *

www.munber.org

ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ ۖ مَا لَكُم مِّن دُونِهِۦ مِن وَلِىٍّ وَلَا شَفِيعٍ ۚ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٤﴾ يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ إِلَى ٱلْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِى يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُۥٓ أَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ﴿٥﴾ ذَٰلِكَ عَـٰلِمُ ٱلْغَيْبِ وَٱلشَّهَـٰدَةِ ٱلْعَزِيزُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٦﴾

الله ئاسمانلارنى، زېمىننى ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى نەرسىلەرنى ئالتە كۈندە ياراتتى، ئاندىن ئەرش ئۈستىدە (ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە) قارار ئالدى. سىلەرگە اللەدىن باشقا ھېچقانداق ئىگە يوق، شاپائەت قىلغۇچىمۇ يوق (بۇنى) پىكىر قىلىپ (ئىمان ئېيتمامسىلەر؟)﴿4﴾***. الله ئاسماندىن زېمىنغىچە بولغان (مەخلۇقاتنىڭ) ئىشلىرىنى ئىدارە قىلىپ تۇرىدۇ، ئاندىن ئۇ ئىشلار ئۇزۇنلۇقى سىلەر ساناۋاتقان مىڭ يىلدەك كېلىدىغان بىر كۈندە اللەنىڭ دەرگاھىغا ئۆرلەيدۇ***﴿5﴾***. ئۇ (الله) يوشۇرۇننى ۋە ئاشكارىنى بىلگۈچىدۇر، غالىبتۇر. (بەندىلىرىگە) ناھايىتى مېھرىباندۇر***﴿6﴾.

ﷲ تائالانىڭ كائىناتنى ياراتقۇچى ۋە ئىدارە قىلغۇچى زات ئىكەنلىكى توغرىسىدا

ﷲ بۇ ئايەتتە ئۆزىنىڭ شەيئىلەرنىڭ ياراتقۇچىسى ئىكەنلىكىدىن خەۋەر قىلىدۇ. ﷲ ئاسمانلارنى، زېمىننى ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى نەرسىلەرنى ئالتە كۈندە ياراتتى. ئاندىن ئەرش ئۈستىدە ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە قارار ئالدى. بۇ توغرۇلۇق يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتكەن ئىدۇق.

﴿سىلەرگە ﷲ دىن باشقا ھېچ قانداق ئىگە يوق. شاپائەت قىلغۇچىمۇ يوق﴾ يەنى ﷲ ھەممە قىيىن ئىشلارنىڭ ئىگىسىدۇر. ھەممە نەرسىنى ياراتقۇچىدۇر. ھەممە نەرسىنى ئىدارە قىلغۇچىدۇر. ھەممە نەرسىگە قادىردۇر. ئىنسانلارغا ﷲ دىن باشقا ھېچقانداق ئىگە يوق. ﷲ ئىزنى بەرگەن كىشىدىن باشقا شاپائەت قىلغۇچىمۇ يوق.

﴿(بۇنى) پىكىر قىلىپ (ئىمان ئېيتمامسىلەر؟)﴾ ئى ﷲ تائالادىن باشقىغا چوقۇنغۇچىلار! ﷲ تائالادىن باشقا بىرىگە تەۋەككۈل قىلغۇچىلار! بۇ ھەقتە ئويلانمامسىلەر؟ ﷲ ھەممە نەرسىدىن ئالىيدۇر، ئۇلۇغدۇر. ﷲ ئۆزىنىڭ ئوخشىشى، شېرىكى، ياردەمچىسى، تەڭدىشى ياكى باراۋىرى بولۇشتىن پاكتۇر. ﷲ تائالادىن باشقا ھېچ مەبۇد يوقتۇر. ﷲ تائالادىن بۆلەك ھېچ پەرۋەردىگارمۇ يوقتۇر. نېمە ئۈچۈن بۇلار ھەققىدە ئويلىنىپ باقمايسىلەر؟

﴿الله ئاسماندىن زېمىنغىچە بولغان (مەخلۇقاتنىڭ) ئىشلىرىنى ئىدارە قىلىپ تۇرىدۇ، ئاندىن ئۇ ئىشلار ئۇزۇنلۇقى سىلەر ساناۋاتقان مىڭ يىلدەك كېلىدىغان بىر كۈندە﴾ يەنى ﷲ نىڭ ئەمرى ئەڭ يۇقىرى قەۋەت ئاسماندىن يەتتىنچى قات زېمىننىڭ ئەڭ چېتىغىچىلىك ئىجرا بولۇپ تۇرىدۇ. ﷲ تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿ﷲ يەتتە ئاسماننى ياراتتى. زېمىننىمۇ ئاسمانلارغا ئوخشاش (يەنى يەتتە قىلىپ) ياراتتى. ﷲ نىڭ ئەمرى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا جارى بولۇپ تۇرىدۇ﴾[1].

---

[1] سۈرە تەلاق 12 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

www.munber.org

ئەمەللەر دۇنيا ئاسمىنىنىڭ (يەنى بىرىنچى قەۋەت ئاسمانىنىڭ) ئۈستىدىكى نامە ـ ئەماللەر يېزىلىدىغان دەپتەرگە ئۆرلەيدۇ. ئاسمان بىلەن زېمىنىنىڭ ئارىلىقىدىكى مۇساپە **500** يىللىق يولدۇر. ئاسمانىنىڭ قېلىنلىقىمۇ **500** يىللىق يولدۇر.

مۇجاھىد، قەتادە ۋە زەھھاك مۇنداق دەيدۇ: ئاسماندىن چۈشۈشكە **500** يىل، ئاسمانغا ئۆرلەشكە **500** يىل كېتىدۇ. لېكىن پەرىشتىلەر بۇ مۇساپىنى كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە باسىدۇ.

﴿**ئۇ (الله) يوشۇرۇننى ۋە ئاشكارىنى بىلگۈچىدۇر**﴾ يەنى الله بۇ ئىشلارنى ئىدارە قىلغۇچىدۇر. بەندىلىرىنىڭ قىلمىشلىرىنى كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر. الله تائالانىڭ دەرگاھىغا ئەمەللەرنىڭ كاتتىلىرىمۇ، ئەرزىمەسلىرىمۇ، كىچىكىمۇ، چوڭىمۇ ئۆرلەيدۇ.

الله ھەممە نەرسىدىن كۈچلۈك، يېڭىلمەس ۋە غالىبتۇر. جىمى بەندىلەر ۋە ئىنسانلار الله تائالاغا ئىتائەت قىلىدۇ. الله مۆمىن بەندىلىرىگە شەپقەت قىلغۇچىدۇر. الله مەرھەمەتلىك سۈپىتى بىلەن غالىبتۇر. غالىب سۈپىتى بىلەن شەپقەتلىكتۇر. مانا بۇ تولۇق كامالەتكە يەتكەنلىكتۇر. غەلىبە مەرھەمەت بىلەن، مەرھەمەت غەلىبە بىلەن بىرگىدۇر. الله ئاجىزلىقىدىن ئەمەس بەلكى كامالى مەرھەمىتىدىن شەپقەت قىلغۇچىدۇر.

* * * * * * *

ٱلَّذِىٓ أَحۡسَنَ كُلَّ شَىۡءٍ خَلَقَهُۥ ۖ وَبَدَأَ خَلۡقَ ٱلۡإِنسَٰنِ مِن طِينٍ ﴿٧﴾ ثُمَّ جَعَلَ نَسۡلَهُۥ مِن سُلَٰلَةٍ
مِّن مَّآءٍ مَّهِينٍ ﴿٨﴾ ثُمَّ سَوَّىٰهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِن رُّوحِهِۦ ۖ وَجَعَلَ لَكُمُ ٱلسَّمۡعَ وَٱلۡأَبۡصَٰرَ وَٱلۡأَفۡـِٔدَةَ ۚ
قَلِيلًا مَّا تَشۡكُرُونَ ﴿٩﴾

ئۇ ھەممە نەرسىنى چىرايلىق (يەنى ھېكمىتىگە مۇۋاپىق، جايىدا) ياراتتى. دەسلەپتە ئىنساننى (يەنى ئىنسانلارنىڭ ئاتىسى ئادەم ئەلەيھىسسالامنى) لايدىن ياراتتى﴿7﴾***. ئاندىن ئۇنىڭ نەسلىنى ئەرزىمەس سۇنىڭ جەۋھىرى (يەنى مەنى)دىن ياراتتى***﴿8﴾***. ئاندىن ئۇنى راۋۇرۇس يارىتىپ، ئۇنىڭغا ئۆزىگە مەنسۇپ روھنى كىرگۈزدى (يەنى جاننى كىرگۈزدى). يەنە سىلەر ئۈچۈن قۇلاقلارنى، كۆزلەرنى ۋە يۈرەكلەرنى ياراتتى، سىلەر ئاز شۈكۈر قىلىسىلەر***﴿9﴾.

الله تائالانىڭ ئىنساننى باسقۇچمۇ باسقۇچ يارىتىدىغانلىقى توغرىسىدا

الله تائالا بۇ ئايەتتە، بارلىق شەيئىلەرنى چىرايلىق، پۇختا ۋە مۇكەممەل ياراتقانلىقىدىن خەۋەر بېرىدۇ. الله تائالا ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ياراتقانلىقىنى تىلغا ئالغاندىن كېيىن ئىنساننى ياراتقانلىقىنى تىلغا ئېلىشقا باشلاپ مۇنداق دېدى: ﴿**دەسلەپتە ئىنساننى (يەنى ئىنسانلارنىڭ ئاتىسى ئادەم ئەلەيھىسسالامنى) لايدىن ياراتتى. ئاندىن ئۇنىڭ نەسلىنى ئەرزىمەس سۇنىڭ جەۋھىرى (يەنى مەنىي) دىن ياراتتى**﴾ يەنى ئۇلارنى ئەرنىڭ ئومۇرتقىسى بىلەن ئايالنىڭ قوۋۇرغىسى ئارىسىدىن چىقىدىغان مەنىيدىن نەسىل قالدۇرىدىغان قىلىپ ياراتتى.

﴿**ئاندىن ئۇنى راۋۇرۇس يارىتىپ**﴾ يەنى ئادەمنى تۇپراقتىن ياراتقان چاغدا، ئۇنى راۋۇرۇس، قامەتلىك قىلىپ يارىتىپ، ﴿**ئۇنىڭغا ئۆزىگە مەنسۇپ روھنى كىرگۈزدى (يەنى جان كىرگۈزدى). يەنە سىلەر ئۈچۈن قۇلاقلارنى، كۆزلەرنى ۋە يۈرەكلەرنى ياراتتى، سىلەر ئاز شۈكۈر قىلىسىلەر**﴾ يەنى غالىب ۋە بۈيۈك الله

www.munber.org

سىلەرگە رىزىق قىلىپ بەرگەن بۇ نەرسىلەر ئۈچۈن ئاز شۈكۈر قىلىسىلەر، بەختلىك كىشى ئۇ نەرسىلەرنى غالىب ۋە بۈيۈك پەرۋەردىگارىنىڭ تائەت ـ ئىبادىتى ئۈچۈن ئىشلەتكەن كىشىدۇر.

* * * * * * *

وَقَالُوٓاْ أَءِذَا ضَلَلۡنَا فِي ٱلۡأَرۡضِ أَءِنَّا لَفِي خَلۡقٖ جَدِيدِۭۚ بَلۡ هُم بِلِقَآءِ رَبِّهِمۡ كَٰفِرُونَ ﴿١٠﴾ ۞ قُلۡ
يَتَوَفَّىٰكُم مَّلَكُ ٱلۡمَوۡتِ ٱلَّذِي وُكِّلَ بِكُمۡ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمۡ تُرۡجَعُونَ ﴿١١﴾

ئۇلار: «يەر ئاستىدا يوقالغاندىن كېيىن (يەنى گۆردە تۇپىغا ئايلىنىپ كەتكەندىن كېيىن) راستىلا قايتا يارىتىلامدۇق؟» دەيدۇ، بەلكى ئۇلار پەرۋەردىگارىغا مۇلاقات بولۇشنى ئىنكار قىلغۇچىلاردۇر[10]. ***ئېيتقىنكى، «سىلەرنىڭ (جېنىڭلارنى ئېلىشقا) مۇئەككەل قىلىنغان پەرىشتە سىلەرنىڭ جېنىڭلارنى ئالىدۇ، ئاندىن پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ دەرگاھىغا قايتۇرۇلىسىلەر»***[11].

قىيامەتنى يىراق سانىغۇچىلارغا بېرىلگەن رەددىيە توغرىسىدا

الله تائالا بۇ ئايەتتە، مۇشرىكلارنىڭ قىيامەتنىڭ قايىم بولىدىغانلىقىنى يىراق سانىغانلىقىدىن خەۋەر بېرىدۇ. چۈنكى، ئۇلار مۇنداق دەيدۇ: ﴿**يەر ئاستىدا يوقالغاندىن كېيىن**﴾ يەنى بەدەنلىرىمىز تىتىلىپ، تۇپراققا ئارىلىشىپ يوق بولۇپ كەتكەندىن كېيىن ﴿**راستىلا قايتا يارىتىلامدۇق؟**﴾ يەنى ئەنە شۇھالەتتىن كېيىن بىز ئەسلىدىكى ھايات ھالىتىمىزگە يانامدۇق؟ ئۇلار بۇنى يىراق سانايدۇ. قايتا يارىتىش ئۇلارنىڭ ئاجىز ئىقتىدارىغا نىسبەتەن يىراقتۇر. بىراق ئۇلارنى دەسلەپتە يوقلۇقتىن بار قىلغان زات الله تائالانىڭ قۇدرىتىگە نىسبەتەن ھېچ نەرسە ئەمەستۇر.

الله بىرەر شەيئىنى يارىتىشنى ئىرادە قىلسا، ئۇنىڭغا ۋۇجۇتقا كەل دەيدۇ ـ دە، ئۇ ۋۇجۇتقا كېلىدۇ. شۇڭا الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿**بەلكى ئۇلار پەرۋەردىگارىغا مۇلاقات بولۇشنى ئىنكار قىلغۇچىلاردۇر**﴾.

﴿**ئېيتقىنكى: «سىلەرنىڭ (جېنىڭلارنى ئېلىشقا) مۇئەككەل قىلىنغان پەرىشتە سىلەرنىڭ جېنىڭلارنى ئالىدۇ**﴾ بۇ ئايەتتىن شۇ مەنە مەلۇم بولىدۇكى، جان ئالغۇچى پەرىشتە، پەرىشتىلەرنىڭ ئىچىدىن مۇئەييەن بىر شەخستۇر.

سۈرە ئىبراھىمنىڭ تەپسىرىدە بايان قىلىپ ئۆتۈلگەن بەرائنىڭ ھەدىسىدىنمۇ بۇ مەزمۇننى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ. قەتادە ۋە بىر قانچە كىشىلەر بەزى ئەسەرلەردە: جان ئالغۇچى پەرىشتە ئەزرائىل دەپ ئاتالغان پەرىشتىدۇر دەيدۇ، بۇ مەشھۇر رىۋايەتتۇر. ئەزرائىلنىڭ ياردەمچىلىرى باردۇر، دەپ رىۋايەت قىلىدى. بىر ھەدىستە مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىنغان: ئەزرائىلنىڭ ياردەمچىلىرى جاننى بەدەننىڭ ھەر قايسى جايلىرىدىن تارتىپ چىقىرىدۇ. جان ھەلقۇمغا يەتكەن چاغدا، ئۇنى جان ئالغۇچى پەرىشتە ئالىدۇ.

مۇجاھىد مۇنداق دەيدۇ: زېمىننى جان ئالغۇچى پەرىشتىگە بويسۇندۇرۇپ داسقا ئوخشاش قىلىپ بەرگەن بولۇپ، الله قاچان خالىسا جان ئالغۇچى پەرىشتە شۇ چاغدا جاننى ئالىدۇ.

﴿**ئاندىن پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ دەرگاھىغا قايتۇرۇلىسىلەر**﴾ يەنى سىلەرگە مۇكاپات ۋە جازا بېرىلىشى ئۈچۈن، قىيامەتتە قەبرىلىرىڭلاردىن تۇرغان كۈندە پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ دەرگاھىغا قايتۇرۇلىسىلەر.

* * * * * * *

www.munber.org

وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذِ ٱلْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا۟ رُءُوسِهِمْ عِندَ رَبِّهِمْ رَبَّنَآ أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَٱرْجِعْنَا
نَعْمَلْ صَٰلِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَءَاتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَىٰهَا وَلَٰكِنْ حَقَّ ٱلْقَوْلُ مِنِّى
لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ ٱلْجِنَّةِ وَٱلنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾ فَذُوقُوا۟ بِمَا نَسِيتُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَآ إِنَّا
نَسِينَٰكُمْ ۖ وَذُوقُوا۟ عَذَابَ ٱلْخُلْدِ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

ئەگەر سەن گۇناھكارلارنىڭ پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىدا باشلىرىنى ساڭگىلىتىپ تۇرغانلىقىنى كۆرىدىغان بولساڭ (ئەلۋەتتە قورقۇنچلۇق ھالەتنى كۆرگەن بولاتتىڭ)، ئۇلار ئېيتىدۇ: «پەرۋەردىگارىمىز! (ئىشىنىڭ ھەقىقىتىنى) كۆردۇق، ئاڭلىدۇق. بىزنى ياخشى ئەمەل قىلىش ئۈچۈن (دۇنياغا) قايتۇرغىن، بىز (ئەمدى) ھەقىقەتەن (سېنىڭ ۋەدەڭنىڭ ھەق ئىكەنلىكىگە) ئىشەنگۈچىلەرمىز»[12]. ئەگەر بىز خالىساق، ھەر بىر كىشىگە ئەلۋەتتە ھىدايەت بېرەتتۇق، لېكىن مېنىڭ (گۇناھكارلارنى ئازاب قىلىشتىن ئىبارەت) ھۆكمىم بېكىپ كەتتى. مەن چوقۇم جىنلار ۋە ئىنسانلار (يەنى ئۇلارنىڭ گۇناھكارلىرى) ــ ھەممىسى بىلەن جەھەننەمنى تولدۇرىمەن[13]. (ئەھلى دوزاخقا ئېيتىلىدۇ) «مۇشۇ كۈندىكى ئۇچرىشىشىڭلارنى ئۇنتۇپ قالغانلىقىڭلار ئۈچۈن (بۇ خورلىغۇچى ئازابنى) تېتىڭلار، بىز ھەقىقەتەن سىلەرنى ئۇنتۇدۇق، قىلمىشىڭلار تۈپەيلىدىن مەڭگۈلۈك ئازابنى تېتىڭلار»[14].

مۇشرىكلارنىڭ قىيامەت كۈندىكى يامان ھالى توغرىسىدا

اللہ تائالا بۇ ئايەتتە، مۇشرىكلارنىڭ قىيامەت كۈندىكى ھالىدىن ۋە ئۇلارنىڭ نېمىلەرنى دەيدىغانلىقىدىن مۇنداق خەۋەر بېرىدۇ. ئۇلار قىيامەتنى ئۆز كۆزلىرى بىلەن كۆرگەن، اللہ تائالانىڭ ئالدىدا قىلمىشلىرىدىن نومۇس قىلىپ، خىجالەت ۋە ھاقارەت ئىچىدە خارلانغان، باشلىرىنى ساڭگىلىتىپ تۇرغان ھالدا مۇنداق دەيدۇ: ﴿«پەرۋەردىگارىمىز! (ئىشىنىڭ ھەقىقىتىنى) كۆردۇق، ئاڭلىدۇق»﴾ يەنى بىز ئەمدى سۆزۈڭنى ئاڭلايمىز. بۇيرۇقۇڭغا ئىتائەت قىلىمىز.

اللہ تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئۇلار بىزنىڭ دەرگاھىمىزغا كەلگەن كۈندە (يەنى قىيامەت كۈندە) قۇلاقلىرى تازا ئاڭلايدىغان، كۆزلىرى تازا كۆرىدىغان بولىدۇ﴾(1) شۇنداقلا ئۇلار دوزاخقا كىرگەن چاغدا، تۆۋەندىكى سۆزلىرى بىلەن ئۆزلىرىگە ئۆزلىرى مالامەت قىلىشىدۇ: ﴿ئەگەر بىز (پەيغەمبەرنىڭ سۆزلىرىنى) ئاڭلىغان، ياكى چۈشەنگەن بولساق، ئەھلى دوزاخ قاتارىدىن بولماس ئىدۇق﴾(2).

ئۇلار يەنە مۇنداق دەيدۇ: ﴿«پەرۋەردىگارىمىز! (ئىشىنىڭ ھەقىقىتىنى) كۆردۇق، ئاڭلىدۇق. بىزنى ياخشى ئەمەل قىلىش ئۈچۈن (دۇنياغا) قايتۇرغىن، بىز (ئەمدى) ھەقىقەتەن (سېنىڭ ۋەدەڭنىڭ ھەق ئىكەنلىكىگە) ئىشەنگۈچىلەرمىز»﴾ يەنى قىيامەتتە ۋەدەڭنىڭ ھەق ئىكەنلىكىگە، ساڭا مۇلاقات بولۇشنىڭ ھەق ئىكەنلىكىگە ئىشەندۇق ۋە ئەمەلىيەتتە كۆردۇق.

يۈكسەك پەرۋەردىگار ئەگەر ئۇلارنى دۇنياغا قايتۇرسا، ئۇلارنىڭ ئىلگىرى دۇنيادا اللہ تائالانىڭ ئايەتلىرىنى ئىنكار قىلىدىغان، اللہ تائالانىڭ پەيغەمبەرلىرىگە مۇخالىپەتچىلىك قىلىدىغان كاپىرلاردىن بولغىنىدەك، چوقۇم يەنە كاپىر بولىدىغانلىقىنى ئوبدان بىلىدۇ. اللہ

(1) سۈرە مەريەم 38 - ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
(2) سۈرە مۇلك 10 - ئايەت.

www.munber.org

تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئەگەر ئۇلارنى دوزاخ ئۈستىدە توختىتىلغان چاغدا كۆرسەڭ (دەھشەتلىك بىر ھالنى كۆرەتتىڭ)، ئۇلار: «كاشكى دۇنياغا قايتۇرۇلساق ئىدۇق، پەرۋەردىگارىمىزنىڭ ئايەتلىرىنى ئىنكار قىلمايتتۇق ۋە مۆمىنلەردىن بولاتتۇق» دەيدۇ﴾[1].

﴿«پەرۋەردىگارىمىز! (ئىشنىڭ ھەقىقىتىنى) كۆردۇق، ئاڭلىدۇق. بىزنى ياخشى ئەمەل قىلىش ئۈچۈن (دۇنياغا) قايتۇرغىن، بىز (ئەمدى) ھەقىقەتەن (سېنىڭ ۋەدەڭنىڭ ھەق ئىكەنلىكىگە) ئىشەنگۈچىلەرمىز»﴾ الله بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئەگەر پەرۋەردىگارىڭ خالىسا ئىدى، ئەلۋەتتە يەر يۈزىدىكى كىشىلەرنىڭ ھەممىسى ئىمان ئېيتاتتى﴾[2] **﴿لېكىن مېنىڭ (گۇناھكارلارنى ئازاب قىلىشتىن ئىبارەت) ھۆكمىم بېكىپ كەتتى. مەن چوقۇم جىنلار ۋە ئىنسانلار (يەنى ئۇلارنىڭ گۇناھكارلىرى) ھەممىسى بىلەن جەھەننەمنى تولدۇرىمەن﴾** يەنى بۇ ئىككى تۈرلۈك كىشىلەرنىڭ تۇرالغۇ يۇرتى دوزاختىن ئىبارەتتۇر. ئۇلار ئۇنىڭدىن قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ. ئۇلارغا ئۇنىڭدىن يۆتكىلىپ كېتىشمۇ بولمايدۇ. ئۇنىڭدىن الله تائالاغا ۋە الله تائالانىڭ كامالى سۆزىگە سېغىنىپ پاناھ تىلەيمىز!

﴿(ئەھلى دوزاخقا ئېيتىلىدۇ) مۇشۇ كۈندىكى ئۇچرىشىشىڭلارنى ئۇنتۇپ قالغانلىقىڭلار ئۈچۈن (بۇ خورلىغۇچى ئازابنى) تېتىڭلار﴾ يەنى ئەھلى دوزاخ ئۈچۈن تاپا ـ تەنە ۋە مالامەت قىلىش يۈزىسىدىن مۇنداق دېيىلىدۇ: سىلەرنىڭ ئۇنى ئىنكار قىلغانلىقىڭلار، ئۇنىڭ يۈز بېرىشىنى ئۇزاق (يەنى ئىمكانسىز) دەپ قارىغانلىقىڭلار ۋە ئۇنى ئۇنتۇپ، ئۇنىڭغا خۇددى ئۇنتۇپ كەتكەن كىشىدەكلا مۇئامىلە قىلغانلىقىڭلار تۈپەيلىدىن ئازابنى تېتىڭلار.

﴿بىز ھەقىقەتەن سىلەرنى ئۇنتۇدۇق﴾ يەنى كەلگۈسىدە بىز سىلەرگە ئۇنتۇپ كەتكۈچى كىشىنىڭ مۇئامىلىسىنى قىلىمىز. لېكىن، الله ھېچ نەرسىنى ئۇنتۇپ قالمايدۇ. الله تائالادىن ھېچ نەرسە مەخپىي بولمايدۇ. بۇ ھەقتە الله مۇنداق دەيدۇ: ﴿«سىلەرنىڭ مۇشۇ كۈندىكى مۇلاقاتىنى ئۇنتۇغانلىقىڭلارغا ئوخشاش، بۈگۈن سىلەرنى ئۇنتۇيمىز (يەنى سىلەرنى ئازابقا تاشلاپ قويۇپ ئۇنتۇپ قالغاندەك مۇئامىلە قىلىمىز)»﴾[3]. **﴿قىلمىشىڭلار تۈپەيلىدىن مەڭگۈلۈك ئازابنى تېتىڭلار﴾** يەنى الله تائالاغا كۇپۇرلۇق قىلغانلىقىڭلار، پەيغەمبەرلەرنى ئىنكار قىلغانلىقىڭلار سەۋەبىدىن مەڭگۈلۈك ئازابنى تېتىڭلار.

الله تائالا بۇ ھەقتە يەنە مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئۇلار جەھەننەمدە (جەھەننەمنىڭ ھارارىتىنى يېنىكلىتىدىغان) بىرەر سۆرۈنلۈككە ۋە (تەشنالىقنى قاندۇرىدىغان) بىرەر ئىچىملىككە ئېرىشەلمەيدۇ. ئۇلارنىڭ ئېرىشىدىغىنى پەقەت يۇقىرى ھارارەتلىك قايناقسۇ ۋە يىرىڭدىنلا ئىبارەت بولىدۇ. بۇ (ئۇلارغا بېرىلىدىغان) مۇۋاپىق جازادۇر. چۈنكى ئۇلار (قىلمىشلىرىدىن) ھېساب ئېلىنىشتىن قورقمايتتى. ھەمدە بىزنىڭ ئايەتلىرىمىزنى قاتتىق ئىنكار قىلاتتى. ھەر نەرسىنى تولۇق خاتىرىلەپ قويىمىز. (ئۇلارغا ئېيتىمىزكى) «تېتىڭلار! سىلەرگە پەقەت ئازابنىلا زىيادە قىلىمىز»﴾[4].

* * * * * * *

---

(1) سۈرە ئەنئام 27 ـ ئايەت.
(2) سۈرە يۇنۇس 99 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
(3) سۈرە جاسىيە 34 ـ ئايەت.
(4) سۈرە نەبە 24 — 30 ـ ئايەتكىچە.

www.munber.org

إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِـَٔايَـٰتِنَا ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا۟ بِهَا خَرُّوا۟ سُجَّدًا وَسَبَّحُوا۟ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ۩ ﴿١٥﴾ تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ ٱلْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَـٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿١٦﴾ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّآ أُخْفِىَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

بىزنىڭ ئايەتلىرىمىزگە ھەقىقەتەن شۇنداق كىشىلەر ئىمان ئېيتىدۇكى، ئۇلارغا شۇ ئايەتلەر بىلەن ۋەز ـ نەسىھەت قىلىنسا (اللەنىڭ ئايەتلىرىنى ئۇلۇغلاش يۈزىسىدىن اللەغا) سەجدە قىلغان ھالدا يىقىلىدۇ، پەرۋەردىگارىغا تەسبىھ ئېيتىدۇ، ھەمدى ئېيتىدۇ. ئۇلار (پەرۋەردىگارىنىڭ تائەت ـ ئىبادىتىدىن) چوڭچىلىق قىلىپ باش تارتمايدۇ[15]. ئۇلارنىڭ يانلىرى ئورۇن ـ كۆرپىدىن يىراق بولىدۇ (يەنى ئۇلار كېچىسى ئىبادەت قىلىپ ئاز ئۇخلايدۇ)، ئۇلار پەرۋەردىگارىنىڭ (ئازابىدىن) قورقۇپ، (رەھمىتىنى) ئۈمىد قىلىپ ئۇنىڭغا دۇئا قىلىدۇ، ئۇلارغا بىز رىزىق قىلىپ بەرگەن نەرسىلەردىن (ياخشىلىق يوللىرىغا) سەرپ قىلىدۇ[16]. ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمەللىرىگە مۇكاپات يۈزىسىدىن اللەنىڭ ھۇزۇرىدا ساقلانغان ۋە ئۇلارنى خۇشال قىلىدىغان كاتتا نېمەتنى ھېچكىم بىلمەيدۇ[17].

ئىماندارلارنىڭ ئەھۋالى ۋە ئۇلارغا بېرىلگەن مۇكاپات توغرىسىدا

﴿بىزنىڭ ئايەتلىرىمىزگە ھەقىقەتەن شۇنداق كىشىلەر﴾ يەنى ئۇنى ھەقىقەتەن تەستىقلايدۇكى، **﴿ئۇلارغا شۇ ئايەتلەر بىلەن ۋەز ـ نەسىھەت قىلىنسا (اللەنىڭ ئايەتلىرىنى ئۇلۇغلاش يۈزىسىدىن اللەغا) سەجدە قىلغان ھالدا يىقىلىدۇ﴾** يەنى ئۇنى ئاڭلىغان ۋە ئۇنىڭغا گەپ ـ سۆزى ۋە ئىش ـ ھەرىكەتلىرىدە ئىتائەت قىلغان ھالدا الله تائالاغا سەجدە قىلىدۇ.

﴿پەرۋەردىگارىغا تەسبىھ ئېيتىدۇ، ھەمدى ئېيتىدۇ. ئۇلار (پەرۋەردىگارىنىڭ تائەت ـ ئىبادىتىدىن) چوڭچىلىق قىلىپ باش تارتمايدۇ﴾ يەنى شۇ ئايەتلەرگە ئەگىشىشتىن، ئۇنىڭغا بويسۇنۇشتىن نادان كاپىرلار ۋە گۇناھكارلار باش تارتقاندەك باش تارتمايدۇ. الله تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: ﴿شۈبھىسىزكى، مېنىڭ ئىبادىتىمدىن چوڭچىلىق قىلىپ باش تارتىدىغانلار خار ھالدا جەھەننەمگە كىرىدۇ﴾[1].

﴿ئۇلارنىڭ يانلىرى ئورۇن ـ كۆرپىدىن يىراق بولىدۇ﴾ يەنى ئۇلار ئۇيقىنى، ماموق كۆرپىلەرنىڭ ئۈستىدە يانپاشلاپ يېتىشنى تەرك ئېتىپ، كېچىنى ئىبادەت بىلەن ئۆتكۈزىدۇ. مۇجاھىد ۋە ھەسەن الله تائالانىڭ: **﴿ئۇلارنىڭ يانلىرى ئورۇن ـ كۆرپىدىن يىراق بولىدۇ﴾** دېگەن ئايىتىدىن: كېچىدە ئىبادەت ئۈچۈن ئورنىدىن تۇرۇش كۆزدە تۇتۇلىدۇ، دېدى. زەھھاك: بۇ ئايەتتىن جامائەت بىلەن ئوقۇلغان خۇپتەن نامىزى بىلەن جامائەت بىلەن ئوقۇلغان بامدات نامىزى كۆزدە تۇتۇلىدۇ، دېدى.

﴿ئۇلار پەرۋەردىگارىنىڭ (ئازابىدىن) قورقۇپ، (رەھمىتىنى) ئۈمىد قىلىپ ئۇنىڭغا دۇئا قىلىدۇ﴾ يەنى الله تائالانىڭ ئازابىنىڭ قاتتىقلىقىدىن قورقىدۇ. كاتتا ساۋابىنى ئۈمىد قىلىپ دۇئا قىلىدۇ. **﴿ئۇلارغا بىز رىزىق قىلىپ بەرگەن نەرسىلەردىن (ياخشىلىق يوللىرىغا) سەرپ قىلىدۇ﴾** ئۇلار ئۆزلىرىگە پايدىسى بولىدىغان ۋە باشقىلارغىمۇ مەنپەئەت بولىدىغان ياخشى

---

[1] سۈرە غافىر 60 ـ ئايەت.

ئىشلارنى بىرلەشتۈرۈپ قىلىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام ئەنە شۇلارنىڭ ئالدىنقى قاتارىدا تۇرىدۇ. ئۇ ئۇلارنىڭ دۇنيا ۋە ئاخىرەتلىكى، شەرەپلىك ۋە ئىپتىخارلىقدۇر.

ئىمام ئەھمەد، مۇئاز ئىبنى جەبەلنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: مەن بىر سەپەردە پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام بىلەن بىللە ئىدىم. بىر كۈنى ئەتىگەنلىكى بىز يول يۈرۈپ كېتىۋاتاتتۇق، مەن ئۇنىڭغا يېقىن ماڭدىم ۋە: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! ماڭا مېنى جەننەتكە ئېلىپ كىرىدىغان، دوزاختىن يىراقلاشتۇرىدىغان بىر ئىشنى دەپ بەرگىن، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام: «سەن ھەقىقەتەن كاتتا بىر ئىشنى سورىدىڭ، ئۇ ئىشنى قىلىش، الله ئۇنى قىلىشقا ئاسان قىلغان ئادەمگە، ئەلۋەتتە ئاساندۇر. الله تائالاغا ئىبادەت قىلغىن، ئۇنىڭغا ھېچ نەرسىنى شېرىك قىلمىغىن. نامازنى ئادا قىلغىن، زاكاتنى بەرگىن، رامىزاننىڭ روزىسىنى تۇتقىن ۋە بەيتۇللاھنى تاۋاپ قىلغىن» دېدى. ئاندىن: «ساڭا ياخشىلىقنىڭ يوللىرىنى كۆرسىتىپ قويايمۇ؟ روزا تۇتۇش قالقاندۇر (يەنى روزا روزى تۇتقۇچىنى دوزاختىن ساقلايدۇ)، سەدىقە خاتالىقنى ئۆچۈرىدۇ. بىراۋنىڭ كېچىنىڭ يېرىمىدا ئوقۇغان نامىزى ئۇنى ياخشىلىق قىلىشقا يېتەكلەيدۇ» دېدى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام: **﴿ئۇلارنىڭ يانلىرى ئورۇن ـ كۆرپىدىن يىراق بولىدۇ (يەنى ئۇلار كېچىسى ئىبادەت قىلىپ ئاز ئۇخلايدۇ)، ئۇلار پەرۋەردىگارىنىڭ (ئازابىدىن) قورقۇپ، (رەھمىتىنى) ئۈمىد قىلىپ ئۇنىڭغا دۇئا قىلىدۇ، ئۇلارغا بىز رىزىق قىلىپ بەرگەن نەرسىلەردىن (ياخشىلىق يوللىرىغا) سەرپ قىلىدۇ. ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمەللىرىگە مۇكاپات يۈزىسىدىن اللەنىڭ ھۇزۇرىدا ساقلانغان ۋە ئۇلارنى خۇشال قىلىدىغان كاتتا نېمەتنى ھېچكىم بىلمەيدۇ﴾** دېگەن ئايەتنى ئوقۇدى. ئاندىن: «بۇ ئىشنىڭ بېشىنى، ئۇنىڭ تۈۋرۈكىنى ۋە ئەڭ يۇقىرى پەللىسىنى ساڭا دەپ بېرەيمۇ؟» دېدى. مەن: ماقۇل، دەپ بەرگىن، ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام: «بۇ ئىشنىڭ بېشى ئىسلامدۇر. ئۇنىڭ تۈۋرۈكى نامازدۇر، ئۇنىڭ ئەڭ يۇقىرى پەللىسى الله نىڭ يولىدا جىهاد قىلىشتۇر» دېدى. ئاندىن: «بۇنىڭ ھەممىسىگە كېپىللىك قىلىدىغان نەرسىنى ساڭا دەپ بېرەيمۇ؟» دېدى. مەن: ھەئە، دەپ بەرگىن، ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام تىلىنى تۇتۇپ تۇرۇپ ئاندىن: «بۇنى يىغقىن» دېدى. مەن: ئى الله نىڭ پەيغەمبىرى! بىز ھەقىقەتەن تىلىمىز بىلەن سۆزلىگەن نەرسىگىمۇ جازالىنامدۇق؟ دېدىم. ئۇ: «ئاناڭ ساڭا يىغلاپ قالسۇن (يەنى سەن ئۆلگىن، ئاناڭ ساڭا يىغلاپ قالسۇن دېگەن مەنىدە) كىشىلەرنى دوزاخقا دۈم چۈشۈرىدىغان» يەنە بىر رىۋايەتتە «بۇرنىچە يىقىتىدىغان نەرسە پەقەت ئۇلارنىڭ تىللىرىنىڭ ياخشى ئەمەللىرىنى يوققا چىقىرىدىغان سۆزلەرنى قىلىشىدۇر» دېدى. بۇ ھەدىسنى تىرمىزى، نەسەئى ۋە ئىبنى ماجە قاتارلىقلارمۇ رىۋايەت قىلغان.

﴿ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمەللىرىگە مۇكاپات يۈزىسىدىن الله نىڭ ھۇزۇرىدا ساقلانغان ۋە ئۇلارنى خۇشال قىلىدىغان كاتتا نېمەتنى ھېچكىم بىلمەيدۇ﴾ يەنى الله ئۇلارغا جەننەتلەردە يوشۇرۇن ساقلىغان، ئۇنىڭغا ئوخشاش نازۇنېمەتلەردىن ھېچكىم خەۋەر تاپمىغان. تۈگىمەس نېمەتلەرنىڭ ۋە لەززەتلەرنىڭ كاتتىلىقىنى ھېچكىم بىلمەيدۇ. ئۇلار ئەمەللىرىنى يوشۇرۇن قىلغانلىقى (يەنى كېچىدە تەھەججۇد نامىز ئوقۇغانلىقى، كىشىلەرگە بىلدۈرمەي سەدىقە قىلغانلىقى، روزا تۇتقانلىقى قاتارلىق ئەمەللەرنى ۋە باشقا ياخشى ئىشلارنى يوشۇرۇن قىلغانلىقى) ئۈچۈن الله تائالامۇ ئۇلارغا بېرىلىدىغان ساۋابنى ئۇلارغا مۇۋاپىق مۇكاپات بولۇشى ئۈچۈن يوشۇرۇپ ساقلىدى. مۇكاپات ھەقىقەتەن ئەمەلنىڭ ئۆز خىلىدىن بولىدۇ.

www.munber.org

ئىبنى ئەبۇھاتەم، ھەسەنبەسرىنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: كىشىلەر ئەمەللىرىنى يوشۇرۇن قىلدى. الله تائالامۇ ئۇلارغا كۆزى كۆرۈپ باقمىغان، ئىنسانىنىڭ دىلىغا كېچىپ باقمىغان مۇكاپاتنى يوشۇرۇپ ساقلىدى.

ئىمام بۇخارى الله تائالانىڭ ﴿**ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمەللىرىگە مۇكاپات يۈزىسىدىن الله نىڭ ھۇزۇرىدا ساقلانغان ۋە ئۇلارنى خۇشال قىلىدىغان كاتتا نېمەتنى ھېچكىم بىلمەيدۇ**﴾ دېگەن ئايەتنى تەپسىر قىلىپ، ئاندىن ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدى: «الله ئېيتىدۇكى، سالىھ (يەنى ياخشى) بەندىلىرىمگە كۆز كۆرمىگەن، قۇلاقلار ئاڭلىمىغان ۋە ئىنسانىنىڭ دىلىغا كېچىپ باقمىغان مۇكاپاتلارنى تەييارلىدىم».

ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ يەنە مۇنداق دېدى: ئەگەر خالىساڭلار بۇ ئايەتنى ئوقۇڭلار: ﴿**الله نىڭ ھۇزۇرىدا ساقلانغان ۋە ئۇلارنى خۇشال قىلىدىغان كاتتا نېمەتنى ھېچكىم بىلمەيدۇ**﴾ بۇ ھەدىسنى ئىمام مۇسلىم ۋە تىرمىزىمۇ رىۋايەت قىلغان.

ئىمام بۇخارىنىڭ رىۋايىتىدە مۇنداق دېيىلگەن: «... ئىنسانىنىڭ دىلىغا كېچىپ باقمىغان مۇكاپاتلارنى تەييارلىدىم، سىلەرگە بىلدۈرگەن ئەرزىمەس نېمەتلەرگە بېرىلىپ كەتمەڭلار». ئىمام مۇسلىم ئەبۇھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: «كىمكى جەننەتكە كىرسە نېمەتتىن بەھرىمەن بولىدۇ. جاپا چەكمەيدۇ. كىيىمى كونىرىمايدۇ. ياشلىقى تۈگىمەيدۇ. جەننەتتە كۆز كۆرۈپ باقمىغان، قۇلاقلار ئاڭلىمىغان، ئىنسانىنىڭ دىلىغا كېچىپ باقمىغان نەرسىلەر بار».

* * * * * * *

أَفَمَن كَانَ مُؤۡمِنٗا كَمَن كَانَ فَاسِقٗاۚ لَّا يَسۡتَوُۥنَ ﴿١٨﴾ أَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ
ٱلصَّٰلِحَٰتِ فَلَهُمۡ جَنَّٰتُ ٱلۡمَأۡوَىٰ نُزُلَۢا بِمَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ﴿١٩﴾ وَأَمَّا ٱلَّذِينَ فَسَقُواْ فَمَأۡوَىٰهُمُ ٱلنَّارُۖ
كُلَّمَآ أَرَادُوٓاْ أَن يَخۡرُجُواْ مِنۡهَآ أُعِيدُواْ فِيهَا وَقِيلَ لَهُمۡ ذُوقُواْ عَذَابَ ٱلنَّارِ ٱلَّذِي كُنتُم بِهِۦ
تُكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾ وَلَنُذِيقَنَّهُم مِّنَ ٱلۡعَذَابِ ٱلۡأَدۡنَىٰ دُونَ ٱلۡعَذَابِ ٱلۡأَكۡبَرِ لَعَلَّهُمۡ يَرۡجِعُونَ ﴿٢١﴾
وَمَنۡ أَظۡلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِـَٔايَٰتِ رَبِّهِۦ ثُمَّ أَعۡرَضَ عَنۡهَآۚ إِنَّا مِنَ ٱلۡمُجۡرِمِينَ مُنتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾

مۆمىن ئادەم پاسىق ئادەمگە ئوخشامدۇ؟ ئۇلار (ئاخىرەتلىك ساۋابتا) باراۋەر ئەمەس[18]*. ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارغا كەلسەك، ئۇلارنىڭ قارارگاھى جەننەت بولىدۇ، (ئۇ) ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمەللىرىنى مۇكاپاتلاش يۈزىسىدىن ئۇلارئۈچۈن تەييارلانغان جايدۇر*[19]*. اللەنىڭ ئىتائىتىدىن چىققانلارغا كەلسەك، ئۇلارنىڭ جايى دوزاخ بولىدۇ، ھەر قاچان ئۇلار دوزاختىن چىقماقچى بولسا، ئۇلار دوزاخقا قايتۇرۇلىدۇ. ئۇلارغا: «سىلەر ئىنكار قىلغان دوزاخنىڭ ئازابىنى تېتىڭلار» دېيىلىدۇ*[20]*. ئۇلارنىڭ تەۋبە قىلىشى ئۈچۈن بىز ئۇلارغا چوقۇم ئەڭ چوڭ ئازابتىن (يەنى ئاخىرەت ئازابىدىن) ئىلگىرى ئەڭ يېقىنقى ئازاب (يەنى دۇنيا ئازابى)نى تېتىتىمىز*[21]*. پەرۋەردىگارىنىڭ ئايەتلىرى بىلەن ۋەز ـ نەسىھەت قىلىنغان، ئاندىن ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈگەن ئادەمدىنمۇ زالىم ئادەم بارمۇ؟ بىز گۇناھكارلارنى چوقۇم جازالايمىز*[22]*.*

www.munber.org

مۆمىن بىلەن پاسىقنىڭ باراۋەر بولمايدىغانلىقى توغرىسىدا

اللە بۇ ئايەتتە ئۆزىنىڭ ئادالىتى ۋە مەرھەمىتىدىن خەۋەر قىلىدۇ، اللە قىيامەت كۈنى اللە تائالانىڭ ئەمرىگە ئىشەنگەن ۋە پەيغەمبەرلىرىگە ئەگەشكەن كىشى بىلەن پەرۋەردىگارىنىڭ ئىتائىتىدىن چىققان، اللە تائالانىڭ ئەۋەتكەن پەيغەمبەرلىرىنى ئىنكار قىلغان پاسىق كىشى بىلەن باراۋەر ھۆكۈم قىلمايدۇ.

اللە تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿يامان ئىشلارنى قىلغانلار (يەنى گۇناھكار كۇففارلار) ئۆزلىرىنى ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلاردەك قىلىشىمىزنى، ھاياتلىقتا، ماماتلىقتا ئۇلار بىلەن ئوخشاش قىلىشىمىزنى ئويلامدۇ؟ (يەنى ئۇلارنى ئوخشاش قىلىشىمىز مۇمكىن ئەمەس) ئۇلارنىڭ چىقارغان ھۆكمى نېمىدېگەن يامان!﴾[1] ﴿ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارنى يەر يۈزىدە بۇزغۇنچىلىق قىلغانلار بىلەن ئوخشاش قىلامدۇق؟ ياكى تەقۋادارلارنى فاجىرلارغا ئوخشاش قىلامدۇق؟﴾[2] ﴿ئەھلى دوزاخ بىلەن ئەھلى جەننەت (قىيامەت كۈنى) باراۋەر بولمايدۇ﴾[3].

﴿مۆمىن ئادەم پاسىق ئادەمگە ئوخشامدۇ؟ ئۇلار (ئاخىرەتلىك ساۋابتا) باراۋەر ئەمەس﴾ يەنى ئۇلار قىيامەت كۈنى اللە تائالانىڭ دەرگاھىدا باراۋەر ئەمەس. ئەتا ئىبنى يەسار، سۇددى ۋە باشقىلار: بۇ ئايەت ئەلى ئىبنى ئەبۇتالىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن ئۇقبە ئىبنى ئەبۇمۇئىيد ھەققىدە نازىل بولغانلىقىنى تىلغا ئالغان.

شۇڭا اللە ئۇلارنىڭ ھۆكمىنى ئايرىپ چىقىرىپ مۇنداق دېدى: **﴿ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارغا كەلسەك﴾** يەنى دىللىرى اللە تائالانىڭ ئايەتلىرىنى تەستىقلىغان، ئۆزلىرى شۇ ئايەتلەرنىڭ تەلىۋىگە مۇۋاپىق ياخشى ئەمەللەرنى قىلغان كىشىلەرگە كەلسەك **﴿ئۇلارنىڭ قارارگاھى جەننەت بولىدۇ﴾** يەنى جەننەتتىكى تۈرلۈك جايلار، ئېسىل ئۆيلەر ۋە ئالىي قەسىرلەردە بولىدۇ.

﴿(ئۇلار ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمەللىرىنى) مۇكاپاتلاش يۈزىسىدىن ئۇلار ئۈچۈن تەييارلانغان جايدۇر﴾ يەنى زىياپەت ۋە ھۆرمەت كۆرسىتىش يۈزىسىدىن تەييارلانغان جايدۇر. **﴿اللە نىڭ ئىتائىتىدىن چىققانلارغا كەلسەك﴾** يەنى ئىتائەتتىن چىققانلارنىڭ قارارگاھى دوزاخ بولىدۇ. ھەرقاچان ئۇلار دوزاختىن چىقماقچى بولسا، ئۇلار دوزاخقا قايتۇرۇلىدۇ.

اللە تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿ھەرقاچان ئۇلار (يېتىۋاتقان) غەم - قايغۇنىڭ قاتتىقلىقىدىن دوزاختىن چىقماقچى بولسا، ئۇلار دوزاخقا قايتۇرۇلىدۇ﴾[4] فەزل ئىبنى ئەياز مۇنداق دەيدۇ: اللە بىلەن قەسەمكى، ئۇلار قوللىرى باغلانغان ۋە پۇتلىرىغا كىشەن سېلىنغان ھالدا بولىدۇ. ئوت يالقۇنى ئۇلارنى يالماپ تۇرىدۇ. پەرىشتىلەر ئۇلارنى توقماق بىلەن ئۇرۇپ ئارقىغا قايتۇرىدۇ. **﴿ئۇلارغا: «سىلەر ئىنكار قىلغان دوزاخنىڭ ئازابىنى تېتىڭلار» دېيىلىدۇ﴾** يەنى بۇ سۆز ئۇلارغا تاپا - تەنە قىلىش ۋە مالامەت قىلىش ئۈچۈن دېيىلىدۇ.

﴿(ئۇلارنىڭ تەۋبە قىلىش ئۈچۈن) بىز ئۇلارغا چوقۇم ئەڭ چوڭ ئازابتىن (يەنى ئاخىرەت ئازابىدىن) ئىلگىرى ئەڭ يېقىنقى ئازاب (يەنى دۇنيا ئازابى) نى تېتىتىمىز﴾ ئىبنى ئابباس مۇنداق دەيدۇ: ئەڭ يېقىن ئازابتىن دۇنيانىڭ مۇسىبەتلىرى، كېسەللىرى، ئاپەتلىرى ۋە اللە تائالا بەندىلىرىنى، ئۇلارنىڭ اللە تائالاغا تەۋبە قىلىشلىرى ئۈچۈن سىناش يۈزىسىدىن ئەھلى دۇنياغا چۈشۈرگەن تۈرلۈك كۈلپەتلىرى كۆزدە تۇتۇلىدۇ.

---

[1] سۈرە جاسىيە 21 - ئايەت.
[2] سۈرە ساد 28 - ئايەت.
[3] سۈرە ھەشر 20 - ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[4] سۈرە ھەج 22 ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

www.munber.org

ئۇبەي ئىبنى كەئب، ئەبۇئالىيە، ھەسەن، ئىبراھىم نەخەئىي، زەھھاك، ئەلقەمە، ئەتىييە، مۇجاھىد، قەتادە، ئابدۇلكەرىم ئەلجەزەرى ۋە خەسىق قاتارلىقلارمۇ بۇ ئايەتنى ئىبنى ئاباساقا ئوخشاش تەپسىر قىلغان.

﴿**پەرۋەردىگارىنىڭ ئايەتلىرى بىلەن ۋەز ـ نەسىھەت قىلىنغان ئاندىن ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرىگەن ئادەمدىنمۇ زالىم ئادەم بارمۇ؟**﴾ يەنى اللە تائالانىڭ ئايەتلىرى بىلەن ۋەز ـ نەسىھەت قىلىنغان، شۇ ئايەتلەرنى روشەن ۋە ئوچۇق بايان قىلىپ بېرىلگەندىن كېيىن شۇ ئايەتلەرنى تەرك ئەتكەن، ئۇنىڭدىن تېنىپ، يۈز ئۆرۈگەن ۋە ئۇنى ھېچ بىر بىلمەيدىغاندەك ئۇنتۇپ كەتكەن ئادەمدىنمۇ ھېچ زالىم ئادەم يوق.

قەتادە مۇنداق دەيدۇ: اللە تائالانىڭ ۋەز ـ نەسىھەتلىرىدىن يۈز ئۆرۈشتىن قەتئىي ساقلىنىڭلار، كىمكى اللە تائالانىڭ ۋەز ـ نەسىھەتلىرىدىن يۈز ئۆرۈيدىكەن، ئۇ ھەقىقەتەن ئەڭ چوڭ غەپلەتتە، ئەڭ ئېچىنىشلىق ئەھۋالدا قالغان ۋە ئەڭ چوڭ گۇناھ قىلغان ھېسابلىنىدۇ. شۇڭا اللە تائالا ئۇ جىنايەتنى قىلغان ئادەمنى قورقۇتۇپ مۇنداق دەيدۇ: ﴿**بىز گۇناھكارلارنى چوقۇم جازالايمىز**﴾ يەنى بۇ جىنايەتنى قىلغان ئادەمدىن كەلگۈسىدە ئەڭ قاتتىق ئىنتىقام ئالىمەن.

* * * * * * *

وَلَقَدۡ ءَاتَيۡنَا مُوسَى ٱلۡكِتَٰبَ فَلَا تَكُن فِي مِرۡيَةٖ مِّن لِّقَآئِهِۦۖ وَجَعَلۡنَٰهُ هُدٗى لِّبَنِيٓ إِسۡرَٰٓءِيلَ
٢٣ وَجَعَلۡنَا مِنۡهُمۡ أَئِمَّةٗ يَهۡدُونَ بِأَمۡرِنَا لَمَّا صَبَرُواْۖ وَكَانُواْ بِـَٔايَٰتِنَا يُوقِنُونَ ٢٤ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ
يَفۡصِلُ بَيۡنَهُمۡ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ فِيمَا كَانُواْ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَ ٢٥

شەك ـ شۈبھىسىزكى، بىز مۇساغا كىتاب (يەنى تەۋراتنى) ئاتا قىلدۇق. (ئى مۇھەممەد!) سەن (مىراج كېچىسىدە، يا قىيامەت كۈنىدە) مۇساغا مۇلاقات بولۇشتىن شەكلەنمىگىن، بىز تەۋراتنى ئىسرائىل ئەۋلادىغا يېتەكچى قىلدۇق﴿23﴾. ئۇلار (كۈلپەتلەرگە) سەۋر قىلغان، بىزنىڭ ئايەتلىرىمىزگە جەزمەن ئىشەنگەن چاغدا، ئۇلاردىن بىر قىسىم كىشىلەرنى بىزنىڭ ئەمرىمىز بىلەن توغرا يول كۆرسىتىدىغان پېشۋالار قىلدۇق﴿24﴾. سېنىڭ پەرۋەردىگارىڭ قىيامەت كۈنى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئۇلار ئىختىلاپ قىلىشقان (دىنىي) ئىشلار ئۈستىدە ئەلۋەتتە ھۆكۈم چىقىرىدۇ﴿25﴾.

مۇسانىڭ كىتابى ۋە ئىسرائىل ئەۋلادىنىڭ توغرا يولغا باشلامچىلىق قىلغانلىقى توغرىسىدا

اللە بۇ ئايەتتە بەندىسى ۋە پەيغەمبىرى مۇسا ئەلەيھىسسالامغا تەۋراتنى بەرگەنلىكىنى خەۋەر قىلىدۇ. اللە تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿**(ئى مۇھەممەد!) سەن (مىراج كېچىسىدە يا قىيامەت كۈنىدە) مۇساغا مۇلاقات بولۇشتىن شەكلەنمىگىن**﴾ ئىبنى ئاباباستىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: «مەن ئىسرا كېچىسى (يەنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاسمانغان ئۆرلىتىلگەن كېچىسى) مۇسا ئىبنى ئىمراننى كۆردۈم، ئۇ بۇغداي ئۆڭ، بويى ئېگىز، چېچى دولقۇنسىمان ۋە ئورۇق يۈزلۈك ئادەم بولۇپ، گويا ئۇ شەنۇئە قەبىلىسىنىڭ ئادەملىرىگە ئوخشاپ قالاتتى. ئىسانى كۆردۈم. ئاق سېرىق ئوتتۇرا بوي، تۈز چاچلىق ئادەم ئىدى. دوزاخنى باشقۇرغۇچى پەرىشتىنى ۋە دەججالنى كۆردۈم». اللە ئۇلارنى ئۇنىڭغا مۆجىزە قاتارىدا كۆرسەتتى، اللە تائالا بۇ ئايەتتە، ﴿**سەن مۇساغا مۇلاقات بولۇشتىن شەكلەنمىگىن**﴾ دېگىنىدەك، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئاسمانغا ئۆرلىتىلگەن كېچىسى مۇسا ئەلەيھىسسالامنى كۆردى ۋە ئۇنىڭ بىلەن مۇلاقات بولدى.

www.munber.org

﴿بىز تەۋراتنى ئىسرائىل ئەۋلادىغا يېتەكچى قىلدۇق﴾ اللہ تائالا بۇ ھەقتە سۈرە ئىسرادا مۇنداق دېگەن: ﴿مۇساغا كىتابنى (يەنى تەۋراتنى) ئاتا قىلدۇق، كىتابنى ئىسرائىل ئەۋلادىغا يېتەكچى قىلدۇق. (ئۇلارغا) «مەندىن غەيرىنى ھامى (يەنى پەرۋەردىگار) قىلىۋالماڭلار (دېدۇق)﴾[1].

﴿ئۇلار (كۈلپەتلەرگە) سەۋر قىلغان، بىزنىڭ ئايەتلىرىمىزگە جەزمەن ئىشەنگەن چاغدا، ئۇلاردىن بىر قىسىم كىشىلەرنى بىزنىڭ ئەمرىمىز بىلەن توغرا يول كۆرسىتىدىغان پېشۋالار قىلدۇق﴾ يەنى ئۇلار سەۋرچانلىق بىلەن اللہ تائالانىڭ ئەمر ـ پەرمانلىرىنى بەجا كەلتۈرگەن، اللہ تائالا توسقان ئىشلارنى تەرك قىلغان، پەيغەمبەرلىرىنى تەستىق قىلغان، پەيغەمبەرلەر ئېلىپ كەلگەن توغرا يولغا ئەگەشكەن چاغدا، ئۇلاردىن بىر قىسىم كىشىلەر اللہ تائالانىڭ ئەمرى بىلەن ھەقنى كۆرسىتىدىغان، ياخشىلىققا چاقىرىدىغان، ياخشى ئىش قىلىشقا بۇيرۇيدىغان، يامان ئىشتىن توسىدىغان پېشۋالار قىلىندى. ئاندىن ئۇلار ھەقنى ئۆز ئورنىدىن ئالماشتۇرۇپ ئۇنى قەستەن ئۆزگەرتكەن ۋە بۇرمىلىغاندىن كېيىن، ئۇلار ئەنە شۇ شەرەپتىن قۇرۇق قالدى. ئۇلارنىڭ دىللىرى قېتىپ كەتكەنلىكتىن. تەۋراتنىڭ سۆزلىرىنى ئۆز ئورنىدىن قەستەن ئۆزگەرتىۋەتتى، ئۇلار ياخشى ئەمەلنى قىلمايدۇ، ئۇلارنىڭ ئېتىقادىمۇ دۇرۇس ئەمەس.

سۇفيان: ئۇلار ئەينى ۋاقىتتا ئەنە شۇنداق پېشۋالاردىن ئىدى. كىشىلەر ئەگىشىدىغان، پېشۋا بولغان ئادەمگە دۇنيانىڭ كۈلپەتلىرىدىن ئۆزىنى ئېلىپ قېچىش مۇناسىپ ئەمەس، دېدى. ﴿شەك ـ شۈبھىسىزكى، بىز ئىسرائىل ئەۋلادىغا كىتابنى (يەنى تەۋراتنى)، ھېكمەتنى ۋە پەيغەمبەرلىكنى ئاتا قىلدۇق، ئۇلارغا پاك نەرسىلەرنى رىزىق قىلىپ بەردۇق، ئۇلارنى (زامانىدىكى) جاھان ئەھلىدىن ئۈستۈن قىلدۇق. ئۇلارغا دىن ئىشىدا روشەن دەلىللەرنى بەردۇق﴾[2].

﴿سېنىڭ پەرۋەردىگارىڭ قىيامەت كۈنى ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئۇلار ئىختىلاپ قىلىشقان (دىنىي) ئىشلار ئۈستىدە ئەلۋەتتە ھۆكۈم چىقىرىدۇ﴾ يەنى ئۇلار ئىختىلاپ قىلىشقان ئېتىقاد ۋە ئەمەللەر ئۈستىدە ھۆكۈم چىقىرىدۇ.

* * * * * * *

أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِم مِّنَ ٱلْقُرُونِ يَمْشُونَ فِى مَسَٰكِنِهِمْ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ
لَءَايَٰتٍ ۖ أَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا۟ أَنَّا نَسُوقُ ٱلْمَآءَ إِلَى ٱلْأَرْضِ ٱلْجُرُزِ فَنُخْرِجُ بِهِۦ زَرْعًا
تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعَٰمُهُمْ وَأَنفُسُهُمْ ۖ أَفَلَا يُبْصِرُونَ ﴿٢٧﴾

ئۇلاردىن ئىلگىرى ئۆتكەن قانچىلىغان ئۇممەتلەرنى ھالاك قىلغانلىقىمىزنى ئۇلار بىلمەمدۇ؟ ئۇلار (يەنى مەككىلىكلەر) ئۇلار (يەنى ھالاك بولغانلار)نىڭ يۇرتىدىن ئۆتۈپ تۇرىدۇ، بۇنىڭدا (بىزنىڭ قۇدرىتىمىزنىڭ چوڭلۇقىنى كۆرسىتىدىغان) نۇرغۇن دەلىللەر بار، ئۇلار ئاڭلىمامدۇ؟ ﴿26﴾. ئۇلار كۆرمەمدۇكى، بىز گىياھسىز زېمىنغا يامغۇر سۈيىنى سۈرۈپ ئېلىپ بارىمىز، ئۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ھايۋاناتلىرى ۋە ئۆزلىرى يەيدىغان زىرائەتلەرنى ئۈندۈرۈپ چىقىرىمىز، ئۇلار (بۇنى) كۆرمەمدۇ؟ ﴿27﴾.

---

(1) سۈرە ئىسرا 2 ـ ئايەت.
(2) سۈرە جاسىيە 16 ـــ 17 ـ ئايەتلەر.

www.munber.org

ئىلگىرى ئۆتكەنلەردىن ئىبرەت ئېلىش توغرىسىدا

اللە تائالا بۇ ئايەتتە، مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەرلەرنى ئىنكار قىلغۇچىلار ئىلگىرى ئۆتكەن ئۈممەتلەرنى، ئۇلارنىڭ پەيغەمبەرلەرنى ئىنكار قىلغانلىقى، پەيغەمبەرلەر ئۇلارغا ئېلىپ كەلگەن توغرا يول ئۈستىدە قارشىلىق قىلغانلىقى ئۈچۈن اللە تائالانىڭ ئۇلارنى ھالاك قىلغانلىقىنى بىلمەيدۇ. ئۇلاردىن ھېچ قانداق بىر ئىز، يا ئەسەر قالمىدى. ﴿ئۇلاردىن ئىلگىرى نۇرغۇن ئۈممەتلەرنى ھالاك قىلدۇق، ئۇلاردىن بىرەر ئەھەدىنى كۆرەلەمسەن؟ ياكى ئۇلاردىن بىرەر پەس ئاۋاز ئاڭلىيالامسەن؟ (يەنى ئۇلار شۇنداق تەلتۆكۈس ھالاك قىلىندىكى، ئۇلاردىن كۆرگىلى ۋە ئاۋازىنى ئاڭلىغىلى ھېچ ئەھەدى قالمىدى)﴾[1].

﴿ئۇلار (يەنى مەككىلىكلەر) ئۇلار (يەنى ھالاك بولغانلارنىڭ) نىڭ يۇرتىدىن ئۆتۈپ تۇرىدۇ﴾ يەنى پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئىنكار قىلغۇچىلار ئىلگىرى ئۆتكەن پەيغەمبەرلىرىنى ئىنكار قىلغۇچىلارنىڭ تۇرالغۇ جايلىرىدىن ئۆتۈپ تۇرىدۇ. ئۇلار ئۇ جايدا ئولتۇراقلاشقان ۋە ئۇ جاينى ئاۋاتلاشتۇرغان ھېچ ئادەمنى كۆرمەيدۇ. ئىلگىرى ئۆتكەن پەيغەمبەرلەرنى ئىنكار قىلغۇچىلارنىڭ ئىزى ناھايىتى تېز يوقالدى. ﴿گويا ئۇلار ئۆيلىرىدە تۇرمىغاندەك (يەنى ئۇلارنىڭ تۇرغان جايلىرى ئادەمزات تەرىپىدىن ئاۋات قىلىنمىغاندەك) بولۇپ قالدى﴾[2].

﴿ئۇلار زۇلۇم قىلغانلىقلىرى ئۈچۈن، ئەنە ئۇلارنىڭ ئۆيلىرى (ئادەمزاتتىن) خالىي بولۇپ قالدى﴾[3] ﴿نۇرغۇن شەھەر ئاھالىلىرى زالىم بولغانلىقلىرى ئۈچۈن (شەھەرنىڭ ئۆيلىرىنىڭ) ئۆگزىلىرى ئۆرۈلۈپ، ئۈستىگە تاملىرى يىقىلغان، نۇرغۇن تاشلاندۇق قۇدۇقلار ۋە ئېگىز ئىمارەتلەر (ئاھالىسىز) قالغان. ئۇلار زېمىندا سەير قىلمىدىمۇ؟ شۇنىڭ بىلەن ئۇلار (يەنى سەير قىلىپ) چۈشىنىدىغان دىللارغا، ياكى ئاڭلايدىغان قۇلاقلارغا ئىگە بولمىدىمۇ؟ ھەقىقەتەن كۆزلەرلا كور بولمايدۇ. لېكىن كۆكرەكلەردىكى قەلبلەر كور بولىدۇ (يەنى ھەقىقىي كورلۇق كۆزنىڭ كورلۇقى ئەمەس، دىلنىڭ كورلۇقىدۇر، كور ئادەم ئىبرەت ئالمايدۇ ۋە چۈشەنمەيدۇ)﴾[4].

﴿**بۇنىڭدا (بىزنىڭ قۇدرىتىمىزنىڭ چوڭلۇقىنى كۆرسىتىدىغان) نۇرغۇن دەلىللەر بار**﴾ يەنى شەك - شۈبھىسىزكى، ئەنە شۇ قەۋمنىڭ يوقۇلۇشى، تۇرالغۇ جايلىرىنىڭ خانىۋەيران بولۇشى، ئۇلارنىڭ پەيغەمبەرلەرنى ئىنكار قىلغانلىقى سەۋەبىدىن ئۇلارغا ئازاب چۈشۈشى ۋە پەيغەمبەرلەرگە ئىمان كەلتۈرگەنلەرنىڭ نىجاتلىققا ئېرىشىشى قاتارلىقلاردا جەزمەن اللە تائالانىڭ قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغان نۇرغۇن ئالامەتلەر ئىبرەت ئېلىشقا تېگىشلىك ۋەز - نەسىھەتلەر ۋە بىر - بىرىگە ئوخشاپ كەتكەن مىساللار بار. ﴿**ئۇلار ئاڭلىمامدۇ؟**﴾ يەنى ئىلگىرى ئۆتكەنلەر ھەققىدە ئۇلارنىڭ ئىشلىرىنىڭ قانداق بولغانلىقىنى ئۇلار ئاڭلىمامدۇ؟

زېمىننى سۇ بىلەن تىرىلدۈرۈش قىيامەتنىڭ دەلىلى ئىكەنلىكى توغرىسىدا

﴿**ئۇلار كۆرمەمدۇكى، بىز گىياسىز زېمىنغا يامغۇر سۈيىنى سۈرۈپ ئېلىپ بارىمىز**﴾ اللە تائالا بۇ ئايەتتە، يامغۇر ياكى كەلكۈن سۈيىنى ئەۋەتىپ ئىنسانلارغا قىلغان شەپقىتىنى ۋە ئۇلارغا قىلغان

---

(1) سۈرە مەريەم 98 - ئايەت.
(2) سۈرە ھۇد 68 - ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
(3) سۈرە نەمل 52 - ئايەت.
(4) سۈرە ھەج 45 — 46 - ئايەتلەر.

www.munber.org

ياخشىلىقنى بايان قىلىدۇ. كەلكۈن سۈيى تاغلاردىن چۈشۈپ، سۇغا ئېھتىياجلىق يەرلەرگە ئۆز ۋاقتىدا دەريالار بىلەن ئېقىپ كېلىدۇ.

﴿گىياسىز زېمىنغا﴾ يەنى ئۇ ھېچقانداق ئۆسۈملۈك يوق زېمىندۇر. ﴿بىز چوقۇم يەر يۈزىدىكى (دەل ـ دەرەخ، تاغ ۋە باشقا قاتارلىقلار) نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى يوق قىلىپ، يەر يۈزىنى تۈپتۈز باياۋانغا ئايلاندۇرىمىز﴾[1] يەنى ھېچقانداق نەرسە ئۈنمەيدىغان چۆل زېمىنغا ئايلاندۇرىمىز.

شۇڭا الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئۇلار كۆرمەمدۇكى، بىز گىياسىز زېمىنغا يامغۇر سۈيىنى سۈرۈپ ئېلىپ بارىمىز، ئۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ھايۋاناتلىرى ۋە ئۆزلىرى يەيدىغان زىرائەتلەرنى ئۈندۈرۈپ چىقىرىمىز، ئۇلار (بۇنى) كۆرمەمدۇ؟﴾ الله تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: ﴿(بۇ كاپىر) ئىنسان ئۆزىنىڭ يېمەكلىكلىرىگە (ئىبرەت نەزىرى بىلەن) قارىسۇن. (بىز بۇلۇتتىن) زور مىقداردا يامغۇرنى ياغدۇردۇق﴾[2].

* * * * * * *

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَـٰذَا ٱلۡفَتۡحُ إِن كُنتُمۡ صَـٰدِقِينَ ﴿٢٨﴾ قُلۡ يَوۡمَ ٱلۡفَتۡحِ لَا يَنفَعُ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِيمَـٰنُهُمۡ وَلَا هُمۡ يُنظَرُونَ ﴿٢٩﴾ فَأَعۡرِضۡ عَنۡهُمۡ وَٱنتَظِرۡ إِنَّهُم مُّنتَظِرُونَ ﴿٣٠﴾

ئۇلار (يەنى مەككە كۇففارلىرى مەسخىرە قىلىش يۈزىسىدىن): «(بىز بىلەن سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا چىقىرىلىدىغان) بۇ ھۆكۈم قاچان ئەمەلگە ئاشىدۇ؟ ئەگەر سىلەر (دەۋايىڭلاردا) راستچىل بولساڭلار (ئېيتىپ بېرىڭلار)» دەيدۇ﴿28﴾. ئېيتقىنكى، «ھۆكۈم چىقىرىلىدىغان كۈندە كاپىرلارنىڭ ئېيتقان ئىمانىنىڭ پايدىسى بولمايدۇ، ئۇلارغا مۆھلەتمۇ بېرىلمەيدۇ»﴿29﴾. سەن ئۇلاردىن يۈز ئۆرۈگىن (يەنى سۆزلىرىگە پەرۋا قىلىپ كەتمىگىن). سەن (اللەنىڭ ئۇلارغا چۈشىدىغان ئازابىنى) كۈتكىن، ئۇلارمۇ ھەقىقەتەن (سىلەرگە چۈشىدىغان نەرسىلەرنى) كۈتكۈچىلەردۇر﴿30﴾.

كۇففارلارنىڭ ئازابنىڭ تېزلىتىلىشىنى تەلەپ قىلىشى ۋە ئۇلارغا بېرىلگەن جاۋاب توغرىسىدا

الله بۇ ئايەتتە كۇففارلارنىڭ ئۆزلىرىگە بولىدىغان الله تائالانىڭ ئازابىنىڭ تېزلىتىلىشىنى ۋە ئۆزلىرىنىڭ ئۈستىگە چۈشىدىغان الله تائالانىڭ غەزىپى ۋە قەھرىنىڭ تېز چۈشۈشىنى تەلەپ قىلغانلىقىدىن خەۋەر قىلىدۇ. ئۇلار بۇ ئازابنى يىراق ساناپ، ئۇنى ئىنكار قىلىپ ۋە ئۇنىڭغا قارشى چىقىپ شۇنداق قىلىدۇ.

﴿ئۇلار (يەنى مەككە كۇففارلىرى مەسخىرە قىلىش يۈزىسىدىن): «(بىز بىلەن سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا چىقىرىلىدىغان) بۇ ھۆكۈم قاچان ئەمەلگە ئاشىدۇ؟ ئەگەر سىلەر (دەۋايىڭلاردا) راستچىل بولساڭلار (ئېيتىپ بېرىڭلار)» دەيدۇ﴾ يەنى مەككە كاپىرلىرى: ئى مۇھەممەد! قاچان بىزنىڭ ئۈستىمىزدىن نۇسرەتكە ئېرىشىسەن؟ سېنىڭ ئېيتىشىڭچە سېنىڭ بىزنىڭ ئۈستىمىزدىن غەلىبە قازىنىدىغان، بىزدىن سەن ئۈچۈن ئىنتىقام ئېلىپ بېرىلىدىغان ۋاقتىڭ بارمىش، بۇ ۋاقىت قاچان بولىدۇ؟ بىز سېنى ۋە سېنىڭ ھەمراھلىرىڭنى پەقەت يوشۇرۇنغان، قورققان ۋە خارلانغان ھالدا كۆرىۋاتىمىزغۇ؟ دەيدۇ.

﴿ئېيتقىنكى، ھۆكۈم چىقىرىلىدىغان كۈندە﴾ يەنى سىلەرگە دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە الله تائالانىڭ ئازابى ۋە قەھرى ـ غەزىپى چۈشكەن چاغدا، ﴿كاپىرلارنىڭ ئېيتقان ئىمانىنىڭ پايدىسى بولمايدۇ. ئۇلارغا مۆھلەتمۇ

[1] سۈرە كەھف 8 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ئەبەسە 24 — 25 ـ ئايەتلەر.

بېرىلمەيدۇ﴾ اللہ تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: ﴿ئۇلارغا پەيغەمبەرلىرى روشەن مۆجىزىلەر بىلەن كەلگەندە، ئۆزلىرىدە بار ئىلىم بىلەن پەخىرلىنىپ (پەيغەمبەرلەرنى ئىنكار قىلدى ۋە مەسخىرە قىلدى)، ئۇلارغا ئۆزلىرى مەسخىرە قىلغان (ۋە كەلسە دەپ ئالدىرىغان) ئازاب نازىل بولدى. ئۇلار بىزنىڭ ئازابىمىزنى كۆرگەن چاغدا: «بىز بىر اللہ غا ئىمان ئېيتتۇق. بىز بۇرۇن (اللہ غا) شېرىك قىلغان بۇتلارنى ئىنكار قىلدۇق» دېدى﴾[1].

كىمكى بۇ ئايەتتىكى ”ئەلفەتھ“ دېگەن سۆزدىن مەككىنىڭ پەتھى بولۇشى كۆزدە تۇتۇلغان دېسە، ئۇ ھەقىقەتەن ئەسلى مەقسەتتىن يىراقلىشىپ كەتكەن ۋە خاتا چۈشەنگەن بولىدۇ. مەككە پەتھى بولغان كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىسلامغا مەجبۇرى كىرگەنلەرنىڭ ئېيتقان ئىمانىنى قوبۇل قىلغان ئىدى. ئۇلار 2000 ئەتراپىدا ئادەم ئىدى. ئەگەر ئۇلار يۇقىرىقى ”ئەلفەتھ“ دېگەن سۆزدىن مەككىنىڭ پەتھىسىنى كۆزدە تۇتقان بولسا، اللہ تائالانىڭ: ﴿ئېيتقىنكى، «ھۆكۈم چىقىرىلىدىغان كۈندە كاپىرلارنىڭ ئېيتقان ئىمانىنىڭ پايدىسى بولمايدۇ. ئۇلارغا مۆھلەتمۇ بېرىلمەيدۇ﴾ دېگەن ئايىتى بولغانلىقى ئۈچۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنىڭ ئېيتقان ئىمانىنى ئەلۋەتتە قوبۇل قىلمىغان بولاتتى.

بۇ ”ئەلفەتھ“ دېگەن سۆزدىن پەقەتلا ھۆكۈم قىلىش، ئۇيان ـ بۇيان ئايرىش مەقسەت قىلىنىدۇ: بۇ مەنىنى اللہ تائالانىڭ تۆۋەندىكى ئايەتلىرى تەكىتلەيدۇ: ﴿مەن بىلەن ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ھۆكۈم چىقارغىن﴾[2] ﴿ئېيتقىنكى، «پەرۋەردىگارىمىز بىزنى (قىيامەت كۈنى) يىغىدۇ، ئاندىن بىزنىڭ ئارىمىزدا ھەقلىق بىلەن ھۆكۈم چىقىرىدۇ﴾[3] ﴿پەيغەمبەرلەر اللہ دىن مەدەت تىلىدى، ھەر بىر ئۆچىغا چىققان تەرسا، شەپقەتسىز (يەنى اللہ غا ئىتائەت قىلىشقا گەدەنكەشلىك قىلىپ ھەقىقەتتىن باش تارتقۇچى) ھالاك بولدى﴾[4] ۋە ﴿ئىلگىرى ئۇلار (مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ۋاستە قىلىپ) كاپىرلارغا قارشى ئۆزلىرىگە ياردەم كېلىشىنى تىلەيتتى﴾[5] ۋە ﴿(ئى كۇففارلار جامائەسى!) ئەگەر سىلەر غەلىبىنى تىلىسەڭلار، غەلىبە ئاللىقاچان سىلەرگە كەلدى (يەنى ئۇ سىلەرنىڭ زىيىنىڭلارغا كەلدى)﴾[6]. بۇ ئايەتلەردە ”ئەلفەتھ“ دېگەن سۆز ھۆكۈم، مەدەت، ياردەم ۋە غەلىبە دېگەن مەنىلەردە ئېلىنىدى.

﴿سەن ئۇلاردىن يۈز ئۆرۈگىن (يەنى سۆزلىرىگە پەرۋا قىلىپ كەتمىگىن). سەن (اللہنىڭ ئۇلارغا چۈشىدىغان ئازابىنى) كۈتكىن، ئۇلارمۇ ھەقىقەتەن (سىلەرگە چۈشىدىغان نەرسىلەرنى) كۈتكۈچىلەردۇر﴾ يەنى ئەنە شۇ مۇشرىكلاردىن يۈز ئۆرۈگىن، پەرۋەردىگارىڭدىن ساڭا نازىل قىلىنغان نەرسىنى تەبلىغ قىلغىن. اللہ تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿(ئى مۇھەممەد!) ساڭا پەرۋەردىگارىڭ تەرىپىدىن ۋەھيي قىلىنغان قۇرئانغا ئەمەل قىلغىن، اللہ تائالادىن باشقا مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر. مۇشرىكلار بىلەن تەڭ بولمىغىن﴾[7].

ئى مۇھەممەد! سەن كۈتۈپ تۇرغىن، كەلگۈسىدە اللہ تائالا ھەقىقەتەن ساڭا بەرگەن ۋەدىسىنى ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ، ساڭا قارشىلىق قىلغان ئادەمنىڭ ئۈستىدىن ساڭا ياردەم قىلىدۇ. اللہ تائالا ھەقىقەتەن ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلمايدۇ. اللہ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئۇلارمۇ ھەقىقەتەن كۈتكۈچىلەردۇر﴾ يەنى سەن

---

[1] سۈرە مۆمىن 83 — 84 ـ ئايەتلەر.
[2] سۈرە شۇئەرا 118 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[3] سۈرە سەبەئ 26 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[4] سۈرە ئىبراھىم 15 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[5] سۈرە بەقەرە 89 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[6] سۈرە ئەنفال 19 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.
[7] سۈرە ئەنئام 106 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

www.munber.org

اللہ تائالانىڭ ئۇلارغا چۈشىدىغان ئازابىنى كۈتۈپ تۇرغۇچىسەن، ئۇلارمۇ سىلەرنىڭ ھادىسىگە ئۇچرىشىڭلارنى كۆزىتىپ، كۈتۈپ تۇرغۇچىلاردۇر.

﴿ئۇلار ئېيتىدۇ: «ئۇ شائىردۇر، بىز ئۇنىڭ زامانىنىڭ ھادىسىلىرىگە (يولۇقىشىنى) كۈتىمىز»﴾[1]

سەن كەلگۈسىدە سېنىڭ ئۇلار يەتكۈزگەن ئەزىيەتلەرگە سەۋر قىلغانلىقىڭنىڭ ياخشى ئاقىۋىتىنى، اللہ تائالانىڭ رىسالىسىنى يەتكۈزۈش يولىدا نۇسرەتكە ۋە قوللاشقا ئېرىشكىنىڭدە كۆرۈسەن. ئۇلارمۇ كەلگۈسىدە اللہ تائالانىڭ ئازابى ئۆزلىرىگە چۈشكەن، ئۆزلىرى اللہ تائالانىڭ قاتتىق ئازابىغا دۇچار بولغان چاغدا، سېنىڭ ۋە ساھابىلىرىڭنىڭ ھەققىدە كۈتكەنلىرىنىڭ ئاقىۋىتىنى بىلىدۇ.

بىزگە اللہ كۇپايە، اللہ نېمىدېگەن ياخشى ھامىي! شۇنىڭ بىلەن سۈرە سەجدەنىڭ تەپسىرى تۈگىدى. اللہ تائالاغا سانسىز ھەمدىلەر بولسۇن!

[1] سۈرە تۇر 30 ـ ئايەت.

www.munber.org

سۈرە مەريەم

زەكەرىيا ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى ۋە ئۇنىڭ بالا تەلەپ قىلغان دۇئاسى توغرىسىدا 1
زەكەرىيا ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇئاسىنىڭ ئىجابەت بولغانلىقى توغرىسىدا 3
زەكەرىيا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزىنىڭ قىلغان دۇئاسىنىڭ ئىجابەت بولغانلىقىغا ھەيران قالغانلىقى توغرىسىدا 4
ھامىلدار بولغانلىقىنىڭ ئالامىتى توغرىسىدا 4
بالىنىڭ تۇغۇلۇشى ۋە ئۇنىڭ سۈپەتلىرى توغرىسىدا 5
ھەزرىتى مەريەم ۋە ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى توغرىسىدا 7
ھەزرىتى مەريەمنىڭ ھامىلدار بولۇپ، ئاندىن تۇغقانلىقى توغرىسىدا 10
بالا تۇغۇلۇپ بولغاندىن كېيىن ھەزرىتى مەريەمگە دېيىلگەن سۆز توغرىسىدا 11
ھەزرىتى مەريەم ئىسا ئەلەيھىسسالامنى كىشىلەرنىڭ ئالدىغا كۆتۈرۈپ كەلگەندە ئۇلارنىڭ ئۇنى ئەيىبلىگەنلىكى ۋە ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇلارغا رەددىيە بەرگەنلىكى توغرىسىدا 13
ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ﷲ تائالانىڭ بەندىسى ئىكەنلىكى توغرىسىدا 16
ئىسانىڭ ﷲ تائالانى بىر دەپ تونۇش ئەقىدىسىگە بۇيرۇغانلىقى، كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭدىن كېيىن ئىختىلاپ قىلىشىپ قالغانلىقى توغرىسىدا 16
كاپىرلارنى ھەسرەتلىك كۈن بولغان قىيامەت كۈنىدىن قورقۇتۇش توغرىسىدا 18
ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ دادىسىغا قىلغان نەسىھەتى توغرىسىدا 20
ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاتىسىنىڭ بەرگەن جاۋابى توغرىسىدا 21
ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاتىسىغا بەرگەن جاۋابى توغرىسىدا 21
ﷲ تائالانىڭ ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا ئىسھاق ۋە يەئقۇب ئەلەيھىسسالاملارنى ئاتا قىلغانلىقى توغرىسىدا 23
مۇسا ۋە ھارۇن ئەلەيھىسسالاملارنىڭ قىسسىسى توغرىسىدا 24
ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى توغرىسىدا 26
ئىدرىس ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى توغرىسىدا 27
كىشىلەرنىڭ ئىچىدىن پەيغەمبەرلىككە تاللانغانلار توغرىسىدا 28
ئۇلاردىن كېيىن كەلگەن ياخشى ـ يامان كىشىلەر توغرىسىدا 29
ھەقىقىي تەۋبە قىلغۇچىلارغا بېرىلىدىغان جەننەتنىڭ سۈپىتى توغرىسىدا 31
پەرىشتىلەرنىڭ ﷲ تائالانىڭ بۇيرۇقى بىلەن چۈشىدىغانلىقى توغرىسىدا 33
ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىشكە ھەيران قالغانلارغا بېرىلگەن رەددىيە توغرىسىدا 34
ھەر بىر ئىنساننىڭ جەھەننەمنىڭ قېشىغا بىر قېتىم كېلىدىغانلىقى، ئاندىن تەقۋادارلارنىڭ ئۇنىڭدىن قوتۇلۇپ قالىدىغانلىقى توغرىسىدا 36
كاپىرلارنىڭ دۇنيالىقىنىڭ ياخشى بولغانلىقىدىن پەخىرلىنىشى توغرىسىدا 37
ئازغۇنلۇقتىكى كىشىلەرگە مۆھلەت بېرىلىدىغانلىقى ۋە ئۇلاردىن ھېساب ئېلىنىدىغانلىقى توغرىسىدا 38
ﷲ تائالانىڭ توغرا يولدا ماڭغانلارغا ھىدايىتىنى تېخىمۇ ئارتۇق قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 39
ئاخىرەتتە بىزگە مال ـ مۈلۈك ۋە بالا بېرىلىدۇ دەپ گۇمان قىلغان كاپىرلارغا بېرىلگەن رەددىيە توغرىسىدا 40
مۇشرىكلارنىڭ چوقۇنغان بۇتلىرىنىڭ ئۆزلىرىگە ئىبادەت قىلىنغانلىقىغا ئىنكار قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 41
كاپىرلارغا شەيتانلارنىڭ ھۆكۈمدار ئىكەنلىكى توغرىسىدا 41
تەقۋادارلار ۋە گۇناھكارلارنىڭ قىيامەت كۈنىدىكى ئەھۋالى توغرىسىدا 42
ﷲ تائالاغا بالا نىسبەت بەرگەنلەرنىڭ قاتتىق ئەيىبلەنگەنلىكى توغرىسىدا 44
ﷲ تائالانىڭ كىشىلەرنىڭ دىللىرىغا تەقۋادار كىشىلەرنى ياخشى كۆرۈشنى سالىدىغانلىقى توغرىسىدا 45

www.munber.org

سۈرە تاھا

قۇرئان كەرىمنىڭ ﷲ تائالا تەرىپىدىن ۋەز ـ نەسىھەت ئۈچۈن چۈشۈرۈلگەنلىكى توغرىسىدا 47
مۇسا ئەلەيھىسسالامغا بېرىلگەن ئۇلۇغ ۋەزىپىگە دائىر قىسسە توغرىسىدا 49
مۇسا ئەلەيھىسسالامغا تۇنجى قېتىم كەلگەن ۋەھيي توغرىسىدا 50
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ھاسىسىنىڭ يىلانغا ئۆزگەرگەنلىكى توغرىسىدا 52
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قولىنىڭ ئۆزىنىڭ قولتۇقىدىن نۇقسانسىز ئاپئاق نۇرلۇق بولۇپ چىققانلىقى توغرىسىدا 53
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ پىرئەۋننى دىنغا چاقىرىش ئۈچۈن ئۇنىڭ قېشىغا بېرىشقا بۇيرۇلغانلىقى توغرىسىدا 54
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ﷲ تائالادىن تىلىگەن تىلەكلىرى توغرىسىدا 54
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ تىلىگەن تىلەكلىرىنىڭ قوبۇل بولغانلىقىغا خۇش بېشارەت بېرىلگەنلىكى ۋە بۇرۇنقى ئىنئاملارنىڭ ئەسلىتىلىپ ئۆتۈلگەنلىكى توغرىسىدا 56
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىككە تاللانغانلىقى ۋە ئۇنىڭ پىرئەۋننىڭ قېشىغا بېرىپ، ئۇنىڭغا يۇمشاق سۆزلەرنى قىلىپ، دىنغا چاقىرىشقا بۇيرۇلغانلىقى توغرىسىدا 58
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ پىرئەۋندىن قورققانلىقى ۋە ﷲ تائالانىڭ ئۇنى خاتىرجەم قىلغانلىقى توغرىسىدا 59
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ پىرئەۋنگە قىلغان نەسىھەتى توغرىسىدا 60
مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلەن پىرئەۋننىڭ ئۆزئارا قىلىشقان مۇنازىرىسى توغرىسىدا 61
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ پىرئەۋنگە بەرگەن جاۋابىنىڭ داۋامى توغرىسىدا 62
ﷲ تائالا پىرئەۋنگە پۈتۈن پاكىتلارنى كۆرسەتكەن، بولسىمۇ ئۇنىڭ ئىمان كەلتۈرمىگەنلىكى توغرىسىدا 63
پىرئەۋننىڭ مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ كەلتۈرگەن مۆجىزىلىرىنى سېھىر دەۋېلىشى ۋە ئۇنىڭغا قارشىلىق قىلىشقا بىرلىششى توغرىسىدا 63
ئىككى تەرەپنىڭ يىغىلىشى، مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ دەۋىتى ۋە سېھىرگەرلەرنىڭ ئەھۋالى توغرىسىدا 65
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇتقانلىقى ۋە سېھىرگەرلەرنىڭ ئىمان كەلتۈرگەنلىكى توغرىسىدا 66
سېھىرگەرلەرنىڭ سانى توغرىسىدا 67
پىرئەۋننىڭ سېھىرگەرلەرگە قارشىلىق بىلدۈرۈپ، ئۇلارغا تەھدىت سېلىشى ۋە سېھىرگەرلەرنىڭ پىرئەۋنگە قايتۇرغان جاۋابى توغرىسىدا 68
سېھىرگەرلەرنىڭ پىرئەۋننىڭ ئالدىدا تۇرۇپ قىلغان نەسىھەتى توغرىسىدا 70
ئىسرائىل ئەۋلادىنىڭ مىسىردىن چىقىپ كېتىشى توغرىسىدا 71
ﷲ تائالانىڭ ئىسرائىل ئەۋلادىغا بەرگەن نېمەتلىرىنى ئەسلەتكەنلىكى توغرىسىدا 72
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ﷲ تائالاغا ۋەدە بەرگەن يەرگە كېتىشى ۋە ئىسرائىل ئەۋلادىنىڭ موزايغا ئىبادەت قىلغانلىقى توغرىسىدا 74
ھارۇن ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىسرائىل ئەۋلادىنى موزايغا ئىبادەت قىلىشتىن توسقانلىقى ۋە ئۇلارنىڭ ئىبادەت قىلمىز دەپ چىڭ تۇرۇۋالغانلىقى توغرىسىدا 77
مۇسا ئەلەيھىسسالام قايتقاندىن كېيىن ئۇنىڭ بىلەن ھارۇن ئەلەيھىسسالامنىڭ ئارىسىدىكى مۇنازىرە توغرىسىدا 78
سامىرىنىڭ موزاينى قانداق ياساپ چىققانلىقى توغرىسىدا 79
سامىرىغا بېرىلگەن جازا ۋە موزاينىڭ كۆيدۈرۈۋېتىلگەنلىكى توغرىسىدا 79
قۇرئاننىڭ مۇكەممەل بولغان ﷲ تائالانىڭ كىتابى ئىكەنلىكى ۋە ئۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈگەن كىشىنىڭ جازاسى توغرىسىدا 81
سۇرنىڭ چېلىنىشى ۋە قىيامەت كۈنىدىكى ئەھۋاللار توغرىسىدا 82
تاغلارنىڭ كۆكۈم تالقان بولىدىغانلىقى ۋە زېمىننىڭ تۈپتۈز بىر تۈزلەڭلىككە ئايلىنىدىغانلىقى توغرىسىدا 83
كىشلەرنىڭ بىر يەرگە يىغىلىش ئۈچۈن چاقىرغۇچىغا ئەگىشىپ ماڭىدىغانلىقى توغرىسىدا 84
شاپائەت ۋە مۇكاپات توغرىسىدا 85
قۇرئاننىڭ كىشلەرنىڭ تەقۋادار بولۇشى ۋە ۋەز ـ نەسىھەت قوبۇل قىلىشى ئۈچۈن نازىل قىلىنغانلىقى توغرىسىدا 87
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قۇرئان چۈشكەن ۋاقىتتا ئۇنى ئوقۇشقا ئالدىراپ كەتمەي تىڭشاشقا بۇيرۇلغانلىقى توغرىسىدا 87

www.munber.org

ئادەم ئەلەيھىسسالام بىلەن ئىبلىسنىڭ قىسسىسى توغرىسىدا......88
ئادەم ئەلەيھىسسالامنىڭ زېمىنغا چۈشۈرۈلگەنلىكى، توغرا يولدا ماڭغان كىشىنىڭ مۇكاپاتلىنىش، يامان يولدا ماڭغان كىشىنىڭ جازالىنىشىغا ۋەدە قىلىنغانلىقى توغرىسىدا......91
ھەددىدىن ئاشقانلارغا قاتتىق ئازابنىڭ بولىدىغانلىقى توغرىسىدا......92
ﷲ تائالانىڭ بۇرۇنقى ئۈممەتلەرنى ھالاك قىلىپ يوقىتىۋېتىشىدە ۋەز ـ نەسىھەت قوبۇل قىلىدىغان كىشىلەر ئۈچۈن بىر ئىبرەتنىڭ بار ئىكەنلىكى توغرىسىدا......93
سەۋر قىلىشقا ۋە بەش ۋاخ نامازنى ئوقۇشقا بۇيرۇغانلىقى توغرىسىدا......94
مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ بايلار بەھرىمەن بولۇۋاتقان نېمەتلەرگە كۆز سالماسلىققا ۋە ﷲ تائالاغا ئىبادەت قىلىش جەريانىدا كەلگەن جاپا ـ مۇشەققەتلەرگە سەۋر قىلىشقا بۇيرۇلغانلىقى توغرىسىدا......95
قۇرئان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىكىگە دالالەت قىلغان ئوچۇق ئالامەت بولسىمۇ، مۇشرىكلارنىڭ يەنە ئۇنىڭ راستچىل پەيغەمبەرلىكىگە دالالەت قىلىدىغان ئالامەتلەرنى تەلەپ قىلغانلىقى توغرىسىدا......98

سۈرە ئەنبىيا

بۇ سۈرىنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا......101
قىيامەتنىڭ ناھايىتى يېقىنلىشىپ قالغانلىقى، لېكىن كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭدىن بىخۇد يۈرۈۋاتقانلىقى توغرىسىدا......102
كاپىرلارنىڭ قۇرئان ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام توغرىسىدا دېگەنلىرى، ئۇلارنىڭ مۆجىزىلەرنى تەلەپ قىلىشى ۋە ئۇلارغا بېرىلگەن رەددىيە توغرىسىدا......103
پەيغەمبەرلەرنىڭ ئىنسانلاردىن ئىكەنلىكى توغرىسىدا......104
قۇرئاننىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا......106
زالىملارنىڭ قانداق ھالاك قىلىنىپ يوقىتىلغانلىقى توغرىسىدا......106
دۇنيانىڭ بىر ھېكمەت ئۈچۈن يارىتىلغانلىقى توغرىسىدا......107
ھەممە نەرسىنىڭ ﷲ تائالانىڭ ئىگىدارچىلىقىدا ئىكەنلىكى ۋە ﷲ تائالاغىلا ئىبادەت قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا......108
يالغان ئىلاھلارغا رەددىيە بېرىش توغرىسىدا......109
پەرىشتىلەرنى ﷲ تائالانىڭ قىزلىرى دەپ گۇمان قىلغانلارغا رەددىيە بېرىش ۋە پەرىشتەرلەرنىڭ ۋەزىپىلىرىنى ۋە دەرىجىلىرىنى بايان قىلىش توغرىسىدا......111
ئاسمان ـ زېمىن ۋە كېچە ـ كۈندۈزنىڭ ﷲ تائالانىڭ بار ۋە بىرلىكىگە دالالەت قىلىدىغان ئالامەتلەردىن ئىكەنلىكى توغرىسىدا......112
ھېچبىر كىشىنىڭ دۇنيادا مەڭگۈ ياشمايدىغانلىقى توغرىسىدا......114
مۇشرىكلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى مازاق قىلغانلىقى توغرىسىدا......115
مۇشرىكلارنىڭ ئازابنىڭ چۈشۈشىگە ئالدىراپ كەتكەنلىكى توغرىسىدا......116
ئىلگىرى مازاق قىلىنغان پەيغەمبەرلەردىن ئىبرەت ئېلىش ۋە تەسەللى تېپىش توغرىسىدا......117
مۇشرىكلارنىڭ دۇنيادىن ئۇزۇن ۋاقىت بەھرىمەن بولغانلىقى ئۈچۈن گوللىنىپ كەتكەنلىكى ۋە ئۇلارغا ھەقىقەتنى بايان قىلىپ قويۇش توغرىسىدا......119
تەۋرات ۋە قۇرئاننىڭ نازىل قىلىنغانلىقى توغرىسىدا......121
ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇنىڭ قەۋمىنىڭ قىسسىسى توغرىسىدا......122
ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇتلارنى چېقىۋەتكەنلىكى توغرىسىدا......123
ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمىنىڭ بۇتتىن ئىبارەت ئۆزلىرىنىڭ ئىلاھلىرىنىڭ ئاجىزلىقىنى ئېتىراپ قىلغانلىقى ۋە ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇلارغا ۋەز ـ نەسىھەت قىلغانلىقى توغرىسىدا......125
ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوتقا تاشلانغانلىقى ۋە ﷲ تائالانىڭ كۆرسەتكەن مۆجىزىسى توغرىسىدا......126
ﷲ تائالانىڭ دوستى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئۆزى بىلەن بىللە لۇت ئەلەيھىسسالامنى ئېلىپ شامغا كۆچۈپ كەلگەنلىكى توغرىسىدا......128

www.munber.org

لۇت ئەلەيھىسسالام توغرىسىدا 129

نۇھ ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇنىڭ قەۋمىنىڭ قىسسىسى توغرىسىدا 130

داۋۇد ئەلەيھىسسالام بىلەن سۇلايمان ئەلەيھىسسالاملارغا بېرىلگەن ئالامەتلەر ۋە كېچىسى زىرائەتنى يەپ قويغان قوينىڭ قىسسىسى توغرىسىدا 131

سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ تەڭداشسىز پادىشاھلىقى توغرىسىدا 133

ئەييۇب ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى توغرىسىدا 134

ئىسمائىل، ئىدرىس ۋە زۇلكىفلىلارنىڭ قىسسىسى توغرىسىدا 136

يۇنۇس ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى توغرىسىدا 136

زەكەرىيا ۋە يەھيا ئەلەيھىسسالاملارنىڭ قىسسىلىرى توغرىسىدا 139

راستچىل ئايال ھەزرىتى مەريەم ۋە ئۇنىڭ ئوغلى ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسىنىڭ بايانى توغرىسىدا 140

ھەممە ئىنسانلارنىڭ بىر ئۈممەت ئىكەنلىكى توغرىسىدا 141

بىز ھالاك قىلغان شەھەر ئاھالىسىنىڭ دۇنياغا ھەرگىز قايتۇرۇلمايدىغانلىقى توغرىسىدا 143

يەجۇج ـ مەجۇج توغرىسىدا 143

مۇشرىكلار ۋە ئۇلارنىڭ چوقۇنغان نەرسىلىرىنىڭ جەھەننەمنىڭ ئوتۇنى بولىدىغانلىقى توغرىسىدا 147

ئىمان ئېيتىش ئارقىلىق بەخت ـ سائادەتكە ئېرىشكەنلەرنىڭ ئەھۋالى توغرىسىدا 147

قىيامەت كۈنى ئاسماننىڭ يۆگىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 150

زېمىنغا ياخشى بەندىلەرنىڭ ۋارىسلىق قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 151

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پۈتكۈل ئالەمگە رەھمەت قىلىنىپ ئەۋەتىلگەنلىكى توغرىسىدا 152

ۋەھيىنىڭ غايىسىنىڭ ﷲ تائالاغىلا ئىبادەت قىلىشقا چاقىرىش ئىكەنلىكى توغرىسىدا 153

قىيامەتنىڭ قاچان بولىدىغانلىقىنى پەقەت ﷲ تائالانىڭلا بىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 154

سۈرە ھەج

قىيامەت ۋاقتىدا بولىدىغان قورقۇنچلۇق ئەھۋاللار توغرىسىدا 155

شەيتانغا ئەگەشكۈچىلەرنى ئەيىبلەش توغرىسىدا 158

ئىنسانلار ۋە ئۆسۈملۈكلەرنىڭ يوقلۇقتىن بارلىققا كېلىشى قىيامەت كۈنى قەبرىدىن قايتا تىرىلىپ قوپۇشىنىڭ ھەقلىقىنىڭ پاكىتى ئىكەنلىكى توغرىسىدا 160

ئىسپېرمىنىڭ ۋە بالىنىڭ بالىياتقۇدا تەرەققى قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 160

ئىنسان تېنىنىڭ بالىلىقتىن قېرىغىچە ئۆزگىرىپ تۇرىدىغانلىقى توغرىسىدا 160

ﷲ تائالانىڭ قىيامەت كۈنى ئۆلۈكلەرنى قايتا تىرىلدۈرەلەيدىغانلىقىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن ئۆسۈملۈكلەردىن كەلتۈرگەن مىسالى توغرىسىدا 161

دىن نامىدىن دىنغا كىرگۈزۈش، كىرگۈزگۈچىلەرنىڭ ۋە ئازغۇنلۇقتىكىلەرنىڭ كاتتىباشلىرىنىڭ ھالى توغرىسىدا 162

تۇراقسىز ھالدا ئىبادەت قىلىش دېگەن سۆزنىڭ بايانى توغرىسىدا 164

ياخشى ئەمەل ـ ئىبادەت قىلغانلارغا بېرىلىدىغان مۇكاپات توغرىسىدا 165

ﷲ تائالانىڭ پەيغەمبىرىگە چوقۇم ياردەم قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 165

ﷲ تائالانىڭ قىيامەت كۈنى دىنىي گۇرۇھلارنىڭ ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىدىغانلىقى توغرىسىدا 166

بارلىق نەرسىلەرنىڭ ﷲ تائالاغا سەجدە قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 167

بۇ ئايەتنىڭ چۈشۈش سەۋەبى توغرىسىدا 169

كاپىرلارنىڭ جازاسى توغرىسىدا 170

مۆمىنلەرنىڭ مۇكاپاتى توغرىسىدا 171

www.munber.org

كىشىلەرنى ﷲ نىڭ يولىدىن ۋە ھەرەم مەسچىتىدىن توسقانلارغا قىلىنغان تەھدىت توغرىسىدا 173
مەككىنىڭ ئۆيلىرىنى ئىجارىگە قويۇش مەسىلىسى توغرىسىدا 173
ھەرەمدە قەستەن گۇناھ ئىشلارنى قىلماقچى بولغان كىشىلەرگە قىلىنغان تەھدىت توغرىسىدا 175
كەبىنىڭ سېلىنىغانلىقى ۋە كىشىلەرنىڭ ھەجگە چاقىرىلغانلىقى توغرىسىدا 176
ھەجدە دۇنيا ۋە ئاخىرەت مەنپەئەتلىرىنىڭ بارلىقى توغرىسىدا 179
يامان ئىشلاردىن ساقلانغانلار ئۈچۈن بېرىلىدىغان ئەجىر توغرىسىدا 182
ﷲ تائالانىڭ بەندىلەرنى شېرىك كەلتۈرۈش ۋە يالغان سۆزلەشتىن يىراق بولۇشقا بۇيرۇغانلىقى توغرىسىدا 183
قۇربانلىقنىڭ بايانى توغرىسىدا 184
قۇربانلىق قىلىشقا ئاتىغان ماللاردىن پايدىلىنىشقا بولىدىغانلىقى توغرىسىدا 185
قۇربانلىق قىلىشنىڭ بارلىق قەۋملەردە يولغا قويۇلغان ئىش ئىكەنلىكى توغرىسىدا 186
قۇربانلىق ئۈچۈن ئاتىغان تۆگىنى بوغۇزلاشقا بۇيرۇش توغرىسىدا 187
ﷲ تائالانىڭ دەرگاھىدا قۇربانلىقتىن مەقسەت قىلىنىدىغىنى بەندىنىڭ ئىخلاس ۋە تەقۋادارلىق قىلىشى ئىكەنلىكى توغرىسىدا 190
مۆمىنلەرگە ئۇلارنىڭ ﷲ تائالا تەرىپىدىن قوغدىلىدىغانلىقى بىلەن خۇش بېشارەت بېرىش توغرىسىدا 192
ئۇرۇش قىلىشقا بېرىلگەن رۇخسەت ۋە بۇ رۇخسەت ھەققىدە ئېلىپ چۈشكەن ئايەتنىڭ جىھاد ھەققىدە چۈشكەن ئايەتلەرنىڭ دەسلەپكىسى ئىكەنلىكى توغرىسىدا 192
مۇسۇلمانلارنىڭ ﷲ تائالانىڭ ھۆكۈملىرىنى تۇرغۇزۇش ئىمكانىيىتىگە ئېرىشكەندە قانداق مەجبۇرىيەتلەرنى ئۆتىشى كېرەكلىكى توغرىسىدا 196
ئىنكار قىلغۇچىلارنىڭ ئاقىۋىتى توغرىسىدا 197
كاپىرلارنىڭ ئازابنىڭ كېلىشىنى تەلەپ قىلىشلىرى توغرىسىدا 199
ياخشى كىشىلەرنىڭ مۇكاپاتى ۋە يامان كىشىلەرنىڭ جازاسى توغرىسىدا 201
شەيتاننىڭ پەيغەمبەرلەرنىڭ قىرائىتىگە ئارىلاشتۇرىدىغانلىقى ۋە ﷲ تائالانىڭ ئۇنى بىكار قىلىۋېتىدىغانلىقى توغرىسىدا 202
مۇشرىكلارنىڭ داۋاملىق تۈردە شەكلىنىش ۋە ئىككىلىنىش ئۈستىدە ياشايدىغانلىقى توغرىسىدا 204
ﷲ تائالانىڭ يولىدا ھىجرەت قىلىپ چىققان كىشى ئۈچۈن كاتتا ئەجىر بېرىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 205
ﷲ تائالانىڭ دۇنيانى ياراتقان ۋە ئۇنىڭدا خالىغىنىنى قىلىدىغان زات ئىكەنلىكى توغرىسىدا 208
ﷲ تائالانىڭ قۇدرىتىنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان دەلىللەر توغرىسىدا 209
ھەر بىر ئۈممەت ئۈچۈن بىر شەرىئەتنىڭ يولغا قويۇلۇپ بېرىلگەنلىكى توغرىسىدا 212
مۇشرىكلارنىڭ ﷲ تائالادىن باشقىغا ئىبادەت قىلىشى ۋە ئۇلارنىڭ ﷲ تائالانىڭ ئايەتلىرىنى قاتتىق ئىنكار قىلىشى توغرىسىدا 214
بۇتلارنىڭ ئاجىزلىقى ۋە ئۇلارغا ئىبادەت قىلغۇچىلارنىڭ ئەخمەقلىقى توغرىسىدا 216
ﷲ تائالانىڭ ئەلچىلەرنى پەرىشتىلەردىن ۋە ئىنسانلاردىن تاللىغانلىقى توغرىسىدا 217
ئىبادەت قىلىشقا ۋە جىھاد قىلىشقا بېرىلگەن بۇيرۇق توغرىسىدا 219

سۈرە مۆئمىنۇن

نىجاتلىقنىڭ مۆمىنلەرگە بولىدىغانلىقى ۋە ئۇلارنىڭ سۈپەتلىرىنىڭ بايانى توغرىسىدا 223
ﷲ تائالانىڭ ئادەم ئەلەيھىسسالامنى تۇپراقتىن ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى بولغان ئىنسانلارنى بىر تامچە سۇدىن باسقۇچمۇ باسقۇچ تەرەققى قىلدۇرۇپ يارىتىشنى ئۆزىنىڭ بارلىقىغا بىر پاكىت قىلغانلىقى توغرىسىدا 227
ﷲ تائالانىڭ ئاسمانلارنى ياراتقانلىقى توغرىسىدا 229
ﷲ تائالانىڭ يامغۇرنى، ئۆسۈملۈكلەرنى، دەل ـ دەرەخلەرنى ۋە تۆت پۇتلۇق ھايۋانلارنى ياراتقانلىقى توغرىسىدا 231
نۇھ ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ قەۋمىنىڭ قىسسىسى توغرىسىدا 233
ئاد ياكى سەمۇد قەۋمىنىڭ قىسسىسى توغرىسىدا 236

www.munber.org

مۇندەرىجە

باشقا ئۈممەتلەرنىڭ بايانى توغرىسىدا 238

مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلەن پىرئەۋننىڭ قىسسىسى توغرىسىدا 239

ئىسا ۋە ئانىسى مەريەم ئەلەيھىسسالاملار توغرىسىدا 240

ھالال نەرسىلەرنى يېيىشكە ۋە ياخشى ئەمەل ـ ئىبادەتلەرنى قىلىشقا بۇيرۇغان بويرۇق توغرىسىدا 241

ھەممە پەيغەمبەرلەرنىڭ دىنىنىڭ پەقەت الله تائالانى بىر دەپ بىلىش ئەقىدىسى ئۈستىدە ئىكەنلىكى ۋە بۆلگۈنچىلىك قىلغانلارغا قىلىنغان تەھدىد توغرىسىدا 242

ياخشى كىشىلەرنىڭ سۈپەتلىرى توغرىسىدا 243

الله تائالانىڭ ئادىللىقىنىڭ بايانى ۋە كاپىرلارنىڭ قىلمىشلىرى توغرىسىدا 245

مۇشرىكلەرگە بېرىلگەن رەددىيە ۋە ئۇلارنى ئەيىبلەش توغرىسىدا 247

ھەقىقەتنىڭ ھاۋايى ھەۋەسلەرگە بويسۇنمايدىغانلىقى توغرىسىدا 249

پەيغەمبەرنىڭ ھەق تەلەپ قىلماستىن توغرا يولغا چاقىرىدىغانلىقى توغرىسىدا 249

كاپىرلارنىڭ ئەھۋالىنى بايان قىلىش توغرىسىدا 250

الله تائالانىڭ نېمەتلىرىنى ۋە كاتتا قۇدرىتىنى ئەسلىتىش توغرىسىدا 252

مۇشرىكلەرنىڭ ئۆلگەندىن كېيىن تىرىلىشنى يىراق دەپ قارىغانلىقى توغرىسىدا 253

مۇشرىكلارنىڭ الله تائالانىڭ پەرۋەردىگار ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىدىغانلىقى، شۇنداق تۇرۇقلۇق ئۇلارنى الله تائالانىڭ ئىلاھلىق سۈپىتىنى ئېتىراپ قىلىشقا قىستىغانلىقى توغرىسىدا 254

الله تائالانىڭ ھېچ شېرىكى يوقلۇقى توغرىسىدا 257

ئازاب چۈشكەندە دۇئا قىلىشى، يامانلىققا ياخشىلىق قىلىشى ۋە شەيتاندىن پاناھ تىلەشكە بۇيرۇش توغرىسىدا 258

كاپىرلارنىڭ سەكراتقا چۈشكەن ۋاقتىدا دۇنياغا قايتىشنى ئارزۇ قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 260

تۇسما ۋە ئۇنىڭدىكى ئازاب توغرىسىدا 261

سۈرنىڭ چېلىنىشى ۋە قىلمىشلارنىڭ تارازىدا ئۆلچىنىشى توغرىسىدا 262

دوزاخقا كىرىپ قالغانلارنى تەنقىد قىلىش، ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ بەتبەختلىكلىرىنى ئېتىراپ قىلىشى ۋە دوزاختىن چىقىشنى تەلەپ قىلىشى توغرىسىدا 264

الله تائالانىڭ كاپىرغا بەرگەن جاۋابى توغرىسىدا 265

الله تائالانىڭ بەندىلەرنى بىكارغا ياراتمىغانلىقى توغرىسىدا 267

الله تائالاغا شېرىك كەلتۈرۈشنىڭ ئەڭ ئېغىر گۇناھ ئىكەنلىكى ۋە شېرىك كەلتۈرگۈچىنىڭ نىجات تاپالمايدىغانلىقى توغرىسىدا 268

سۈرە نۇر

بۇ سۈرىنىڭ مۇھىملىقى توغرىسىدا 269

زىنا قىلغۇچىلارغا بېرىلىدىغان جازانىڭ بايانى 269

زىنا قىلغۇچىلارغا جازا بەرگەن ۋاقىتتا ئۇلارغا ئىچ ئاغرىتماسلىق توغرىسىدا 273

جازا ھۆكۈملىرىنى كىشىلەرنىڭ ئالدىدا ئىجرا قىلىشنىڭ لازىملىقى توغرىسىدا 274

زىنا قىلدى دەپ بوھتان چاپلىغۇچىلارنىڭ جازاسى توغرىسىدا 275

بوھتان چاپلىغۇچىنىڭ تەۋبىسىنىڭ بايانى توغرىسىدا 276

لەنەت ئېيتىشىش توغرىسىدا 277

بۇ ئايەتنىڭ چۈشۈش سەۋەبى توغرىسىدا 278

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھاغا چاپلانغان بوھتان توغرىسىدا 280

الله تائالانىڭ بوھتاننى تارقاتقان مۆمىنلەرگە كايىغانلىقى توغرىسىدا 286

الله تائالانىڭ بوھتان چاپلىغۇچىلارنىڭ تەۋبە قىلىشقا ئۈندەپ ئاتا قىلىپ بېرىش بىلەن ئۇلارغا قىلغان مەرھەمىتى توغرىسىدا 287

www.munber.org

ﷲ تائالانىڭ يەنە بىر قېتىم كايىغانلىقى توغرىسىدا 289
مۆمىنلەر توغرىسىدا يامان سۆزلەرنىڭ تارقىلىشىنى ياقتۇرىدىغان كىشىلەرگە كايىش توغرىسىدا 290
ﷲ تائالانىڭ مەرھەمىتىنى ئەسلىتىش ۋە شەيتاننىڭ كەينىگە كىرىپ كېتىشتىن ئاگاھلاندۇرۇش توغرىسىدا 291
قول ئىلكىدە بار كىشىلەرنى سەدىقە بېرىشكە ۋە كەچۈرۈۋېتىشكە رىغبەتلەندۈرۈش توغرىسىدا 291
يامان ئىشتىن بىخەۋەر ئىپپەتلىك مۆمىن ئاياللارغا قارا چاپلايدىغانلارغا قىلىنغان تەھدىت توغرىسىدا 293
ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا ئادەم ئەۋلادىنىڭ ئەڭ ياخشىسىنىڭ ئايالى بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭ ياخشى ئايال ئىكەنلىكى توغرىسىدا 294
ئۆيگە كىرگەندە رۇخسەت سوراش ۋە ئۆيگە كىرىشتىكى قائىدىلەر توغرىسىدا 296
نامەھرەملەرگە قارىماسلىق توغرىسىدا 299
ئاياللارنىڭ ئورۇنىشى توغرىسىدا 301
ئاياللار يولدا ماڭغاندا رىئايە قىلىدىغان ئەدەبلەر توغرىسىدا 304
توي قىلىشقا بۇيرۇش (رىغبەتلەندۈرۈش) توغرىسىدا 306
ئۆيلىنەلمەيدىغانلارنى ئىپپەتلىك بولۇشقا بۇيرۇش توغرىسىدا 307
قۇللارنىڭ ئىچىدىن توختام تۈزۈشنى خالايدىغانلار بىلەن توختام تۈزۈش توغرىسىدا 307
چۆرىلەرنى زىنا قىلىشقا مەجبۇرلاشتىن توسۇش توغرىسىدا 308
ﷲ تائالانىڭ نۇرىنىڭ مىسالى توغرىسىدا 310
مەسچىتلەرنىڭ پەزىلىتى، ئۇنىڭغا كىرگەندە، چىققاندا رىئايە قىلىنىدىغان قائىدە يوسۇنلار ۋە ئۇنىڭ ھۆرمىتىنى ساقلىغۇچىلارنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 313
ئىككى تۈرلۈك كاپىر ئۈچۈن كەلتۈرۈلگەن ئىككى مىسال توغرىسىدا 318
بارلىق نەرسىلەرنىڭ ﷲ تائالاغا تەسبىھ ئېيتىدىغانلىقى ۋە پادىشاھلىقنىڭ ﷲ تائالاغا خاس ئىكەنلىكى توغرىسىدا 319
ﷲ تائالانىڭ بۇلۇتلارنى ۋە ئۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك ئىشلارنى ياراتقانلىقىنى ئەسلەتكەنلىكى توغرىسىدا 321
ﷲ تائالانىڭ جانلىقلارنى ياراتقانلىقى توغرىسىدا 322
مۇناپىقلارنىڭ ھىيلىسى ۋە مۆمىنلەرنىڭ ھالى توغرىسىدا 323
ﷲ تائالانىڭ مۆمىنلەرنى ھۆكۈمران قىلىشقا بەرگەن ۋەدىسى توغرىسىدا 327
ناماز ئوقۇشقا، زاكات بېرىشكە ۋە ﷲ تائالاغا بويسۇنۇشقا بۇيرۇش، كاپىرلارنىڭ ئاجىزلىقىنى بايان قىلىش ۋە ئۇلارنىڭ ئاخىرقى جايى توغرىسىدا 331
قۇل، چۆرىلەر ۋە نارەسىدىلەرنىڭ كىرىشكە رۇخسەت سورايدىغان ۋاقىتلىرى توغرىسىدا 332
قېرى ئاياللارنىڭ تاشقى كىيىملىرىنى كىيمىسىمۇ بولىدىغانلىقى توغرىسىدا 333
ئۇرۇق ـ تۇغقانلارنىڭ ئۆيلىرىدە رۇخسەتسىز بىر نېمە يېيىشنىڭ دۇرۇس ئىكەنلىكى توغرىسىدا 334
بىر يەرگە توپلىشىپ تۇرغان جايدىن قايتماقچى بولغاندا رۇخسەت سوراش توغرىسىدا 337
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سۆز قىلغاندا رىئايە قىلىدىغان ئەدەبلەر توغرىسىدا 338
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇيرۇقىغا قارشىلىق كۆرسىتىشتىن توسۇش توغرىسىدا 339
ﷲ تائالانىڭ ھەممىمىزنىڭ ئەھۋالىنى بىلىپ تۇرۇدىغانلىقى توغرىسىدا 339

سۈرە فۇرقان

ﷲ تائالانىڭ بەرىكىتىنىڭ كاتتىلىقى توغرىسىدا 343
مۇشرىكلارنىڭ ئەخمەقلىقىنىڭ بايانى توغرىسىدا 345
كاپىرلارنىڭ قۇرئان توغرىسىدا دېگەن سۆزلىرى توغرىسىدا 347
كاپىرلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام توغرىسىدا دېگەنلىرى، ئۇلارغا بېرىلگەن رەددىيە ۋە ئۇلارنىڭ ئاقىۋىتى توغرىسىدا 349
جەننەت بىلەن دوزاخنىڭ پەرقى توغرىسىدا 351

www.munber.org

مۇشرىكلارنىڭ ئىلاھلىرىنىڭ قىيامەت كۈنى مۇشرىكلاردىن ئادا ـ جۇدا بولىدىغانلىقى توغرىسىدا 352
ئىلگىرى ئۆتكەن ھەممە پەيغەمبەرلەرنىڭمۇ ئىنسان ئىكەنلىكى توغرىسىدا 354
كاپىرلارنىڭ تەرسالىقىنىڭ بايانى توغرىسىدا 356
جەننەتكە كىرىشكە تېگىشلىك بولغانلارنىڭ ياخشى ئورۇندا بولىدىغانلىقى توغرىسىدا 358
قىيامەت كۈنىنىڭ قورقۇنچلۇق ئەھۋاللىرى ۋە ئۆزلىرىگە ئۇۋال قىلغۇچىلارنىڭ پۇشايمان قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 360
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزىگە قارشى چىققۇچىلارنىڭ ئۈستىدىن شىكايەت قىلىشى توغرىسىدا 361
قۇرئاننى ئايرىم ـ ئايرىم چۈشۈرۈشتىكى ھېكمەت، كاپىرلارغا بېرىلگەن رەددىيە ۋە ئۇلارنىڭ يامان ئاقىۋىتىنىڭ بايانى توغرىسىدا 363
قۇرەيش مۇشرىكلىرىنى قورقۇتۇش توغرىسىدا 364
كاپىرلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى مازاق قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 367
كاپىرلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ خاھىشلىرىنى ئىلاھ تۇتىدىغانلىقى ۋە ئۇلارنىڭ تۆت پۇتلۇق ھايۋانلاردىنمۇ بەك گۇمراھلىقتا ئىكەنلىكى توغرىسىدا 367
اللە تائالانىڭ بارلىقىنى ۋە ئۇنىڭ قۇدرىتىنىڭ كاتتىلىقىنى كۆرسىتىدىغان دەلىل ـ پاكىتلار توغرىسىدا 368
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىكىنىڭ ھەممىگە ئومۇمىي ئىكەنلىكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئۇنىڭدا مۇستەھكەم قىلىدىغانلىقى ۋە اللە تائالانىڭ ئىنسانلارغا ئاتا قىلغان نېمەتلىرىنى ئەسلىتىش توغرىسىدا 371
مۇشرىكلارنىڭ نادانلىقى توغرىسىدا 374
پەيغەمبەر نىڭ خۇش بېشارەتچى ۋە ئاگاھلاندۇرغۇچى ئىكەنلىكى توغرىسىدا 375
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ اللە تائالاغا يۆلىنىشكە بۇيرۇلغانلىقى ۋە اللە تائالانىڭ بەزى سۈپەتلىرىنىڭ بايانى توغرىسىدا 375
مۇشرىكلارنى تەنقىد قىلغانلىق توغرىسىدا 377
اللە تائالانىڭ كاتتىلىقىنىڭ ۋە ئۇنىڭ قۇدرىتىنىڭ بايانى توغرىسىدا 378
ناھايىتى شەپقەتلىك اللە تائالانىڭ بەندىلىرىنىڭ سۈپەتلىرى توغرىسىدا 379
شېرىكتىن، ناھەق ئادەم ئۆلتۈرۈشتىن ۋە زىنا قىلىشتىن ساقلىنىش ناھايىتى شەپقەتلىك اللە تائالانىڭ بەندىلىرىنىڭ سۈپەتلىرىدىن ئىكەنلىكى توغرىسىدا 382
ناھايىتى شەپقەتلىك اللە تائالانىڭ بەندىلىرىنىڭ بەزى سۈپەتلىرى توغرىسىدا 384
ناھايىتى شەپقەتلىك اللە تائالانىڭ بەندىلىرىنىڭ مۇكاپاتى ۋە مەككىلىكلەرگە قىلىنغان تەھدىد توغرىسىدا 387

سۈرە شۇئەرا

قۇرئان، كاپىرلارنىڭ قۇرئاندىن يۈز ئۆرۈگەنلىكى، اللە تائالا خالىسا ئىدى ئۇلارنى ئىمان ئېيتىشقا زورلايدىغانلىقى توغرىسىدا 389
مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلەن پىرئەۋننىڭ ئارىسىدا بولغان ئىشلار توغرىسىدا 392
مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلەن سېھىرگەرلەرنىڭ ئوتتۇرىسىدا بولغان ئىشلار توغرىسىدا 398
پىرئەۋن بىلەن سېھىرگەرلەرنىڭ ئارىسىدا بولغان ئىشلار توغرىسىدا 401
ئىسرائىل ئەۋلادىنىڭ مىسىردىن چىقىپ كېتىشى توغرىسىدا 402
پىرئەۋننىڭ ئىسرائىل ئەۋلادىنىڭ كەينىدىن قوغلىشى، پىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ قەۋمىنىڭ سۇغا چۆكتۈرۈلۈشى توغرىسىدا 404
اللە تائالانىڭ دوستى بولغان ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ شېرىكنى تاشلاشقا قىلغان ۋەز ـ نەسىھىتى توغرىسىدا 406
ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ اللە تائالانىڭ مەرھەمىتىنى ۋە مېھرىبانلىقىنى بايان قىلىشى توغرىسىدا 407
ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆزىگە ۋە دادىسىغا قىلغان دۇئاسى توغرىسىدا 409
تەقۋادارلارنىڭ ۋە گۇمراھ بولغۇچىلارنىڭ قىيامەت كۈندىكى ھالى، گۇمراھ بولغۇچىلارنىڭ جېدىلى ۋە ئۇلارنىڭ ھەسرىتى توغرىسىدا 411
نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى، ئۇنىڭ قەۋمىگە قىلغان ۋەز ـ نەسىھىتى ۋە قەۋمىنىڭ ئۇنىڭغا بەرگەن جاۋابى توغرىسىدا 413
نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمىنىڭ نۇھ ئەلەيھىسسالامغا تەھدىد سالغانلىقى، نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇلارغا قارشى دۇئا قىلغانلىقى ۋە ئۇلارنىڭ ھالاك بولۇپ كەتكەنلىكى توغرىسىدا 415

www.munber.org

ھۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۆز قەۋمى ئادقا قىلغان ۋەز ـ نەسىھەتى توغرىسىدا 416

ھۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمىنىڭ بەرگەن جاۋابى ۋە ئۇلارغا كەلگەن ئازاب توغرىسىدا 417

سالىھ ئەلەيھىسسالام بىلەن سەمۇد قەۋمىنىڭ قىسسىسى توغرىسىدا 420

سالىھ ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇلارغا ئۇلارنىڭ ئەھۋالىنى ۋە ئۇلارغا بېرىلگەن نېمەتلەرنى ئەسلەتكەنلىكى توغرىسىدا 421

سەمۇد قەۋمىنىڭ بەرگەن جاۋابى، ئۇلارنىڭ مۆجىزە تەلەپ قىلغانلىقى ۋە ئۇلارغا ﷲ تائالانىڭ ئازابىنىڭ كەلگەنلىكى توغرىسىدا 422

لۇت ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى ۋە ئۇنىڭ دەۋىتىنىڭ باياني توغرىسىدا 423

لۇت ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمىنىڭ قىلمىشلىرىنى تەنقىد قىلىشى، ئۇلارنىڭ جاۋابى ۋە ئۇلارغا كەلگەن ئازابىنىڭ باياني توغرىسىدا 424

شۇئەيب ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەيكىلىقلارغا قىلغان ۋەز ـ نەسىھىتى توغرىسىدا 425

ئۆلچىگەندە تولۇق ئۆلچەپ بېرىشكە ۋە تارازىدا توغرا بولۇشقا بۇيرۇغانلىق توغرىسىدا 426

شۇئەيب ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمىنىڭ جاۋابى، ئۇلارنىڭ شۇئەيب ئەلەيھىسسالامنى ئىنكار قىلغانلىقى ۋە ئۇلارغا ئازابىنىڭ كەلگەنلىكى
توغرىسىدا 427

قۇرئان كەرىمنى ﷲ تائالانىڭ چۈشۈرگەنلىكى توغرىسىدا 429

قۇرئاننىڭ باياننىڭ ئىلگىرىكى كىتابلاردا بار ئىكەنلىكى توغرىسىدا 430

قۇرەيشلىكلەرنىڭ كۇفۇرلۇقتا چىڭ تۇرىۋېلىشى توغرىسىدا 431

ئىنكار قىلغۇچىلارنىڭ تاكى ئازابنى كۆرمىگۈچىلىك ئىمان ئېيتمايدىغانلىقى توغرىسىدا 432

قۇرئاننى جىبرىئىل ئەلەيھىسسالامنىڭ ئېلىپ چۈشكەنلىكى توغرىسىدا 435

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇرۇق ـ تۇغقانلىرىنى ئاگاھلاندۇرۇشقا بۇيرۇلغانلىقى توغرىسىدا 436

مۇشرىكلارنىڭ بوھتانلىرىغا بېرىلگەن رەددىيە توغرىسىدا 439

كاپىرلارنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى شائىر دېگەنلىكىگە بېرىلگەن رەددىيە توغرىسىدا 441

ئىسلام شائىرلىرىنىڭ ئۇنداق ئەمەسلىكى توغرىسىدا 442

سۈرە نەمل

قۇرئاننىڭ ﷲ تائالا تەرىپىدىن مۆمىنلەرگە ھىدايەت ۋە خۇش بېشارەتچى، كاپىرلارغا ئاگاھلاندۇرغۇچى بولۇپ چۈشكەنلىكى توغرىسىدا 445

مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى ۋە پىرئەۋننىڭ ئاقىۋىتىنىڭ باياني توغرىسىدا 447

داۋۇد ئەلەيھىسسالام بىلەن سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ قىسسىسى، سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەسكەرلىرىنىڭ تەرتىپلىنىشى ۋە
ئۇنىڭ چۈمۈلىلەر ۋادىسىدىن ئۆتۈشى توغرىسىدا 451

ھۆپۈپنىڭ يوق بولۇپ كېتىشى توغرىسىدا 452

ھۆپۈپنىڭ سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كەلگەنلىكى ۋە ئۇنىڭغا سەبە شەھرىنىڭ خەۋىرىنى يەتكۈزگەنلىكى توغرىسىدا 454

سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ بىلقىسقا يازغان خېتى توغرىسىدا 456

بىلقىسنىڭ دۆلەت چوڭلىرى بىلەن مەسلىھەتلىشىشى توغرىسىدا 457

ئەۋەتىلگەن ھەدىيە ۋە سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ بەرگەن جاۋابى توغرىسىدا 458

بىلقىسنىڭ تەختى كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە بولغان ئارىلىقتا ئېلىپ كېلىنگەنلىكى توغرىسىدا 459

بىلقىسنى سىناپ بېقىش توغرىسىدا 461

سۇلايمان ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇ ئەينەكتىن ياسالغان ساراي، دېگەنلىكى توغرىسىدا 462

سالىھ ئەلەيھىسسالام بىلەن سەمۇد قەۋمىنىڭ قىسسىسى توغرىسىدا 463

بۇزغۇنچىلىق قىلىدىغان بىر تۈركۈم كىشىلەرنىڭ ھىيلە ـ مىكرى ۋە سەمۇد قەۋمىنىڭ ئاقىۋىتى توغرىسىدا 465

لۇت ئەلەيھىسسالام بىلەن قەۋمىنىڭ قىسسىسى توغرىسىدا 467

ﷲ غا ھەمدۇسانا ئېيتىشقا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىرىگە دۇرۇت ئېيتىشقا بۇيرۇش توغرىسىدا 468

ﷲ تائالانىڭ بار ۋە بىرلىكىنى كۆرسىتىدىغان بەزى دەلىللەر توغرىسىدا 469

www.munber.org

ﷲ يولىدا جىهاد قىلغۇچىنىڭ قىسسىسى توغرىسىدا 472
زېمىنغا ئورۇنباسار بولۇشنىڭ بايانى توغرىسىدا 472
غەيبنى پەقەت ﷲ نىڭلا بىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 475
قايتا تىرىلىشنى يىراق ساناش ۋە ئۇنىڭغا بېرىلگەن رەددىيە توغرىسىدا 477
قۇرئاننىڭ ئىسرائىل ئەۋلادىنىڭ ئىختىلاپىنى قىسسە قىلىپ بېرىدىغانلىقى ۋە ﷲ نىڭ ئۇلار ئارىسىدا ھۆكۈم چىقىرىدىغانلىقى توغرىسىدا 479
تەبلىغ قىلىشتا تەۋەككۇل قىلىشقا بۇيرۇش توغرىسىدا 480
زېمىندىن بىر تۈرلۈك ھايۋاننىڭ چىقىدىغانلىقى توغرىسىدا 481
قىيامەت كۈنىدە زۇلۇم قىلغۇچىلارنى بىر يەرگە يىغىدىغانلىقى توغرىسىدا 482
قىيامەت كۈنىدىكى قورقۇنچلار ۋە ئۇ كۈندە ياخشى ئەمەلگە مۇكاپات، يامان ئەمەلگە جازا بېرىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 484
ﷲ غا ئىبادەت قىلىشقا ۋە قۇرئان بىلەن دەۋەت قىلىشقا بۇيرۇش توغرىسىدا 487

سۈرە قەسەس

مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلەن پىرئەۋن ھەققىدىكى خەۋەر ۋە ﷲ تائالانىڭ ئۇ ئىككىسى ھەققىدە نېمىنى ئىرادە قىلغانلىقى توغرىسىدا 490
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئانىسىغا تەدبىر قوللىنىشنى ئىلھام قىلىش توغرىسىدا 491
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ پىرئەۋننىڭ ئۆيىدىكى تەربىيەسى توغرىسىدا 492
مۇسانىڭ ئانىسىنىڭ قاتتىق قايغۇرۇشى ۋە مۇسانىڭ ئۆز ئانىسىغا قايتۇرۇلۇشى توغرىسىدا 494
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ قىبتىلاردىن بىر ئادەمنى ئۆلتۈرۈپ قويغانلىقى توغرىسىدا 496
ئۆلگۈچىنىڭ سىرىنىڭ پاش بولۇشى توغرىسىدا 497
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ مەديەن شەھرىگە بېرىشى ۋە ئۇنىڭ ئىككى ئايالنىڭ قويلىرىنى سۇغىرىپ بېرىشى توغرىسىدا 499
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ ئىككى ئايالنىڭ ئاتىسىنىڭ ئالدىغا كېلىشى ۋە قوي بېقىپ بېرىش بەدىلىگە ئۇنىڭ ئۇ ئىككىسىنىڭ بىرىگە
ئۆيلەنگەنلىكى توغرىسىدا 500
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ مىسىرغا قايتىشى ۋە ئۇنىڭ يول ئۈستىدە پەيغەمبەرلىككە ۋە مۆجىزىلەرگە سازاۋەر بولۇشى توغرىسىدا 503
مۇسانىڭ ﷲ تائالادىن قېرىندىشى ھارۇننى ئۆزىگە ياردەمچى قىلىپ بېرىشىنى سورىشى ۋە ئۇنىڭ تىلىكىنىڭ ئىجابەت قىلىنىشى
توغرىسىدا 505
مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ پىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ قەۋمى ئالدىدىكى ئەھۋالى توغرىسىدا 507
پىرئەۋننىڭ چوڭچىلىق قىلىشى ۋە ئۇنىڭ يامان ئاقىۋىتى توغرىسىدا 509
ﷲ تائالانىڭ مۇسا ئەلەيھىسسالامغا ئىنئام قىلغان نېمەتلىرىنىڭ بايانى توغرىسىدا 511
كىشىلەرنىڭ دىققىتىنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىكىنىڭ دەلىلىگە بۇراش توغرىسىدا 512
كاپىرلارنىڭ خاتالاشتۇرۇش ئۈچۈن سوئال سورىشى ۋە ئۇلارغا بېرىلگەن جاۋاب توغرىسىدا 514
ئاسىيلىق قىلغۇچىلارنىڭ مۆجىزىلەرگە ئىشەنمەيدىغانلىقى توغرىسىدا 515
مۇسا ۋە ھارۇن ئەلەيھىسسالاملارغا سېھىرگەر دەپ بوھتان چاپلاش توغرىسىدا 515
بوھتانغا قايتۇرۇلغان جاۋاب توغرىسىدا 516
نەپسى خاھىشىغا ئەگەشكەن كىشىنىڭ ئېزىپ كېتىشى توغرىسىدا 517
ئەھلى كىتابتىن مۆمىن بولغانلار توغرىسىدا 518
ﷲ تائالانىڭ خالىغان ئادەمنى ھىدايەت قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 520
مەككە ئەھلىنىڭ ئىمان كەلتۈرۈشتىن ئۆزرە ئېيتىشى ۋە ئۇلارغا بېرىلگەن رەددىيە توغرىسىدا 521
شەھەرلەرنىڭ دەلىل بايان قىلىنغاندىن كېيىن ئاندىن ھالاك قىلىنىدىغانلىقىنى ئۇقتۇرۇش توغرىسىدا 522
دۇنيانىڭ تۈگەيدىغانلىقى، دۇنيانى دوست تۇتقۇچىنىڭ ئاخىرەتنى دوست تۇتقۇچى بىلەن باراۋەر بولمايدىغانلىقى توغرىسىدا 524
مۇشرىكلارنىڭ ۋە ئۇلارنىڭ شېرىكلىرىنىڭ بىر ـ بىرىدىن ئادا ـ جۇدا بولىدىغانلىقى توغرىسىدا 525

www.munber.org

مۇشرىكلارنىڭ قىيامەت كۈنى پەيغەمبەر ھەققىدە قانداق جاۋاب بېرىدىغانلىقى توغرىسىدا 527

يارىتىش، ھەممىنى بىلىش ۋە تاللاشنىڭ يالغۇز ﷲ تائالاغىلا مەنسۇپ ئىكەنلىكى توغرىسىدا 527

كېچە ۋە كۈندۈز نىڭ ﷲ تائالانىڭ نېمەتلىرى ۋە ئۇلارنىڭ ﷲ تائالانىڭ بار ۋە بىرلىكىنى كۆرسىتىدىغان دەلىللەر ئىكەنلىكى توغرىسىدا 529

مۇشرىكلارنى ئەيىبلەش ۋە ئۇلارغا قاتتىق تېگىش توغرىسىدا 530

قارۇن ۋە ئۇنىڭ قەۋمىنىڭ ئۇنىڭغا ۋەز ـ نەسىھەت قىلىشى توغرىسىدا 530

قارۇننىڭ زىننەت بىلەن ھەشەمەتلىك ھالدا چىقىشى ۋە قەۋمىنىڭ ئۇنىڭغا بەرگەن باھاسى توغرىسىدا 532

قارۇننىڭ ئۆيى بىلەن قوشۇلۇپ يەرگە يۇتقۇزۇۋېتىلىشى توغرىسىدا 533

قارۇننى يەر يۇتۇپ كەتكەنلىكىدىن قەۋمىنىڭ ئىبرەت ئالغانلىقى توغرىسىدا 534

كەمتەر مۇمىنلەرگە ئاخىرەتتە تەييارلانغان نېمەتلەر توغرىسىدا 535

تەبلىغ قىلىشقا ۋە تەۋھىدكە بۇيرۇش توغرىسىدا 536

سۈرە ئەنكەبۇت

كىمنىڭ راستچىل، كىمنىڭ يالغانچى ئىكەنلىكىنى بىلىش ئۈچۈن مۇمىنلەرنىڭ سىنىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 539

يامان ئىش قىلغۇچىلارنىڭ ﷲ تائالادىن قېچىپ قۇتۇلالمايدىغانلىقى توغرىسىدا 540

ﷲ ياخشى ئادەملەرنىڭ ئارزۇسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇپ بېرىدىغانلىقى توغرىسىدا 541

ئاتا ـ ئانىغا ياخشىلىق قىلىشقا بۇيرۇش توغرىسىدا 542

مۇناپىقلارنىڭ ئادەتلىرى ۋە ﷲ تائالانىڭ سىناش يوللىرى توغرىسىدا 543

كاپىرلارنىڭ باشقىلارنىڭ گۇناھلىرىنى، ئۇلارنىڭ كۇفرىغا قايتىش شەرتى بىلەن ئۈز ئۈستىلىرىگە ئېلىشقا جۈرئەت قىلىشى توغرىسىدا 545

نۇھ ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ قەۋمىنىڭ بايانى توغرىسىدا 547

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمىگە ۋەز ئېيتىشى توغرىسىدا 548

ئۆلگەندىن كېيىنكى ھاياتلىقنىڭ دەلىللىرى توغرىسىدا 550

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمىنىڭ ئۇنىڭغا بەرگەن جاۋابى، ﷲ تائالانىڭ ئۇتقا تەدبىر قوللىنىشى توغرىسىدا 552

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋمىگە بۇتلارنىڭ ئاجىزلىقىنى بايان قىلغانلىقى توغرىسىدا 553

لۇت ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىمان ئېيتىشى ۋە ئۇنىڭ ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە ھىجرەت قىلىشى توغرىسىدا 554

ﷲ تائالانىڭ ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا ئىسھاق ۋە يەئقۇبنى ئاتا قىلغانلىقى ۋە پەيغەمبەرلىكنى ئۇنىڭ ئەۋلادىغا خاس قىلغانلىقى توغرىسىدا 554

لۇت ئەلەيھىسسالامنىڭ نەسىھەت قىلىشى ۋە قەۋمى بىلەن ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا يۈز بەرگەن جېدەل توغرىسىدا 556

پەرىشتىلەرنىڭ ئالدى بىلەن ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاندىن لۇت ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كەلگەنلىكى توغرىسىدا 557

شۇئەيب ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ قەۋمىنىڭ بايانى توغرىسىدا 559

پەيغەمبەرلەرنى ئىنكار قىلغان قەۋملەرنى ھالاك قىلغانلىقنىڭ بايانى توغرىسىدا 560

مۇشرىكلارنىڭ ئىلاھلىرىنى ئۆمۈچۈكنىڭ تورىغا ئوخشىتىش توغرىسىدا 561

تەبلىغ قىلىشقا، قۇرئان ئوقۇشقا ۋە نامازنى ئادا قىلىشقا بۇيرۇش توغرىسىدا 562

ئەھلى كىتاب بىلەن مۇنازىرىلىشىش توغرىسىدا 563

قۇرئاننىڭ ﷲ تائالانىڭ دەرگاھىدىن نازىل بولغانلىقى ۋە ئۇنىڭ دەلىلى توغرىسىدا 565

مۇشرىكلارنىڭ مۆجىزە تەلەپ قىلىشى ۋە ئۇلارغا بېرىلگەن جاۋاب توغرىسىدا 567

مۇشرىكلارنىڭ ئۆزلىرىگە كېلىدىغان ئازابنىڭ تېزلىتىلىشىنى تەلەپ قىلغانلىقى توغرىسىدا 570

ھىجرەت قىلىشقا ئىشارەت قىلىش، رىزىق ۋە ياخشى مۇكاپات بىلەن ۋەدە بېرىش توغرىسىدا 571

تەۋھىدنىڭ دەلىللىرى توغرىسىدا 573

ھەرەمنىڭ ھۆرمەتلىك قىلىنغانلىقىدىن ۋەز ـ نەسىھەت ۋە ئىبرەت ئېلىش توغرىسىدا 575

www.munber.org

سۈرە رۇم

رۇملۇقلارنىڭ غەلىبە قىلىشىنىڭ خەۋىرى توغرىسىدا 577
رۇملۇقلارنىڭ كىملەر ئىكەنلىكى توغرىسىدا 579
قەيسەرنىڭ كىسرانى قانداق يەڭگەنلىكى توغرىسىدا 580
تەۋھىدنىڭ دەلىللىرى توغرىسىدا 583
بەش ۋاخ نامازنى ئوقۇشقا بۇيرۇش توغرىسىدا 586
ﷲ تائالانىڭ ئالامەتلىرى توغرىسىدا 588
مەخلۇقاتنى قايتا تىرىلدۈرۈشنىڭ ئاسان ئىكەنلىكى توغرىسىدا 592
ﷲ تائالانىڭ بار ۋە بىرلىكىنى كۆرسىتىدىغان مىسال توغرىسىدا 593
تەۋھىدكە چىڭ يېپىشىشقا بۇيرۇش توغرىسىدا 594
ئىنسانىنىڭ زامانغا بېقىپ تەۋھىد ئەقىدىسىدىن شېرىك ئەقىدىسىگە، خۇشاللىقتىن ئۈمىدسىزلىككە ئۆزگىرىدىغانلىقى توغرىسىدا 597
سىلە ـ رەھىم قىلىشقا بۇيرۇش، جازانىخورلۇقتىن توسۇش توغرىسىدا 598
يارىتىش، رىزىق بېرىش، ئۆلتۈرۈش ۋە تىرىلدۈرۈش قاتارلىقلارنىڭ ﷲ تائالانىڭ قولىدا ئىكەنلىكى توغرىسىدا 599
گۇناھلارنىڭ دۇنياغا تەسىر كۆرسىتىدىغانلىقى توغرىسىدا 600
قىيامەت كېلىشتىن ئىلگىرى توغرا دىنغا يۈزلىنىشكە بۇيرۇش توغرىسىدا 601
شاماللارنىڭ ﷲ تائالانىڭ ئالامەتلىرىدىن ئىكەنلىكى توغرىسىدا 602
زېمىننى تىرىلدۈرۈش ئۆلۈكلەرنى تىرىلدۈرىدىغانلىقىنىڭ دەلىلى ئىكەنلىكى توغرىسىدا 603
كاپىرلارنىڭ ئۆلۈككە، گاسقا ۋە قارىغۇغا ئوخشايدىغانلىقى توغرىسىدا 605
ئىنسانىنىڭ يارىتىلىش ۋە ياشاش باسقۇچلىرى توغرىسىدا 606
كاپىرلارنىڭ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە نادانلىق قىلىشى توغرىسىدا 607
قۇرئاندا تەمسىللەرنىڭ كەلتۈرۈلىشى، كاپىرلارنىڭ بۇ تەمسىللەردىن ئىبرەت ئالمايدىغانلىقى توغرىسىدا 608
بۇ ئۇلۇغ سۈرىنىڭ پەزىلىتى ۋە ئۇنى بامدات نامىزىدا ئوقۇشنىڭ ياخشى ئىكەنلىكى ھەققىدىكى رىۋايەت توغرىسىدا 609

سۈرە لوقمان

بەختسىز كىشىلەرنىڭ بىھۇدە گەپلەر بىلەن ھەپىلىشىدىغانلىقى ۋە ﷲ تائالانىڭ ئايەتلىرىدىن يۈز ئۆرۈيدىغانلىقى توغرىسىدا 612
مۆمىنلەرنىڭ ياخشى ئاقىۋەتكە ئېرىشىدىغانلىقى توغرىسىدا 613
تەۋھىدنىڭ دەلىللىرى توغرىسىدا 614
لوقمان توغرىسىدا 615
لوقماننىڭ ئوغلىغا قىلغان ۋەز ـ نەسىھىتى توغرىسىدا 617
ئوتتۇرا ھال مېڭىشقا بۇيرۇش توغرىسىدا 620
لوقماننىڭ نەسىھەتلىرى توغرىسىدا 620
نېمەتلەرنى ئەسلىتىش توغرىسىدا 621
مۇشرىكلارنىڭ ﷲ تائالانىڭ ياراتقۇچى ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 623
ﷲ تائالانىڭ سۆزلىرىنىڭ ساناپ تۈگەتكۈسىز ئىكەنلىكى توغرىسىدا 624
ﷲ تائالانىڭ قۇدرىتىنى ۋە بۈيۈكلۈكىنى زىكىر قىلىش توغرىسىدا 626
ﷲ تائالاغا تەقۋادارلىق قىلىشقا ۋە قىيامەت كۈنىدىن قورقۇشقا بۇيرۇش توغرىسىدا 628
غەيبنى پەقەت ﷲ تائالانىڭلا بىلىدىغانلىقى توغرىسىدا 629

www.munber.org

سۈرە سەجدە

بۇ سۈرىنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 633
قۇرئاننىڭ شەكسىز ﷲ نىڭ كىتابى ئىكەنلىكى توغرىسىدا 633
ﷲ تائالانىڭ كائىناتنى ياراتقۇچى ۋە ئىدارە قىلغۇچى زات ئىكەنلىكى توغرىسىدا 634
ﷲ تائالانىڭ ئىنساننى باسقۇچمۇ باسقۇچ يارىتىدىغانلىقى توغرىسىدا 635
قىيامەتنى يىراق سانىغۇچىلارغا بېرىلگەن رەددىيە توغرىسىدا 636
مۇشرىكلارنىڭ قىيامەت كۈندىكى يامان ھالى توغرىسىدا 637
ئىماندارلارنىڭ ئەھۋالى ۋە ئۇلارغا بېرىلگەن مۇكاپات توغرىسىدا 639
مۆمىن بىلەن پاسىقنىڭ باراۋەر بولمايدىغانلىقى توغرىسىدا 642
مۇسانىڭ كىتابى ۋە ئىسرائىل ئەۋلادىنىڭ توغرا يولغا باشلامچىلىق قىلغانلىقى توغرىسىدا 643
ئىلگىرى ئۆتكەنلەردىن ئىبرەت ئېلىش توغرىسىدا 645
زېمىننى سۇ بىلەن تىرىلدۈرۈش قىيامەتنىڭ دەلىلى ئىكەنلىكى توغرىسىدا 645
كۇففارلارنىڭ ئازابنىڭ تېزلىتىلىشىنى تەلەپ قىلىشى ۋە ئۇلارغا بېرىلگەن جاۋاب توغرىسىدا 646

www.munber.org